

Голас Рацзімы

МІНСК 1971
Краснаармейская 9
Библиотэка ім. Леніна

№ 7 [1218]

ЛЮТЫ 1972 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 17-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

Год, не аднолькавы для ўсіх

У самым пачатку 1971-га, у перадавіцы, змешчанай у першым нумары нашай газеты, мы пісалі, звяртаючыся да чытача:

«І калі ты, наш далёкі сябар, які тыдзень назад горача віншаваў сваю Бацькаўшчыну, жадаў ёй добра, міру і шчасця, прыедзеш да нас праз год, то ўбачыш новыя будоўлі і заводы, новыя палацы і дамы, пачуеш расказ блізкіх табе людзей аб новым росце дабрабыту. Так будзе».

Сёння мы можам сказаць: так і сталася. Задуманае збылося. І справа тут не ў нейкім нашым прадбачанні, не ў выпадковым супадзенні, а ў тым, што савецкія людзі глыбока ўпэўнены ў рэальнасці і ажыццявімасці сваіх пяцігодкаў.

Першы год дзевяціпяцігодкі, галоўнай задачай якой з'яўляецца павышэнне дабрабыту народа, быў для Беларусі і ўсёй краіны спорным крокам на шляху няўхільнага прагрэсу. Зроблена і ажыццяўлена ўсё тое, што і планавалася — аб гэтым мы падрабязна расказвалі ў папярэдніх нумарах газеты. Варта, аднак, падагуліць яшчэ некаторыя вынікі, аглянуцца яшчэ раз на ўвесь год і параўнаць яго з тым, што дзеецца на свеце. Бо «новая пяцігодка», — як пісаў нам з Ка-

нады Уладзімір Гаўрыцкі, — гэта новыя крокі прагрэсу магутнай краіны, якая дабратворна ўздзейнічае на лёс усяго чалавецтва». І таму становішча ў Савецкай краіне, ход выканання нашых планаў заўсёды глыбока цікавяць людзей розных поглядаў у розных кутках свету.

Павышэнне дабрабыту народа... Гэта высакародная задача ажыццяўляецца настойліва, планмерна і паслядоўна.

Летась Сцяпан Лабковіч, расказваючы аб сваім жыцці, пісаў нам са Злучаных Штатаў Амерыкі: «Ніхто тут не чакае, што нехта за цябе будзе змагацца, што нехта стане дабівацца для цябе лепшага жыцця». У нас такое змаганне вядуць партыя і ўрад, увесь наш народ.

Хутка пасля XXIV партыйнага з'езду, які зацвердзіў план новай пяцігодкі, ЦК КПСС і Савет Міністраў СССР прынялі пастановы аб развіцці вытворчасці прадуктаў жывёлагадоўлі, як і мяса птушкі на прамысловай аснове. Багатыя прылаўкі мяса-малочных магазінаў у рэспубліцы сведчаць, што намечаныя мерапрыемствы выконваюцца паспяхова. Потым было вырашана паскорыць развіццё прамысловасці хімічных валок-

наў — дасягненні і ў гэтай галіне прыкметны кожнаму чалавеку. Затым наступіла чарга палепшыць матэрыяльныя і жыллёва-бытавыя ўмовы для студэнтаў і навучэнцаў тэхнікумаў. А ў кастрычніку мы чыталі новую пастанову — аб далейшым развіцці вытворчасці тавараў масавага попыту.

Сказанае, вядома, яшчэ далёка не ўсё, што робіцца для ажыццяўлення грандыёзнай праграмы дабрабыту. Зусім нядаўна, напрыклад, апублікавана паведамленне аб зніжэнні цэн на тэлевізары, а гэтымі днямі — пастанова ЦК КПБ і Беларускага ўрада аб карэным пераўтварэнні сёл і вёсак рэспублікі. Усё гэта — яскравае сведчанне таго, як няўхільна мы рухаемся наперад.

Само сабой зразумела, што ў нас ёсць і пэўныя цяжкасці, і часовыя няўдачы — як кажуць, лёгка толькі таму, хто нічога не робіць. Кожны з савецкіх працаўнікоў, аднак, бачыць і разумее, што найважней за ўсё — новы і прыгожы дом, які расце з дня на дзень, а не тыя некалькі цагліны, якія выпадкова разбіліся, выпаўшы з рук муляра. Таму асобныя недахопы не псуецца аптымістычны настрой у грамадстве.

Прайшоўшы год, такім чынам, адзначаецца ростам даб-

рабыту савецкіх людзей, умацаваннем магутнасці дзяржавы, усеакавым прагрэсам грамадства. А чым ён знамянальны для тых краін, у якіх жывуць нашы землякі?

У адным з апошніх нумароў французскай газеты «Экспансьён» мы чытаем: «Становішча ў прамысловых краінах Захаду ў канцы 1971 года характарызаваўся наяўнасцю дзевяці мільёнаў беспрацоўных. Гэта сумны рэкорд пасляваеннага перыяду...» Колькасць беспрацоўных, паведамляе газета, у Федэратыўнай Рэспубліцы Германіі, Англіі і Галандыі павялічылася за год на 50 працэнтаў, у Бельгіі — на 10 працэнтаў, у Швецыі — у два разы. Невясёлыя перспектывы малюе і амерыканскі часопіс «Юнайтэд стэйтс ньюс энд уорлд рэпорт»: «Ніколі яшчэ за апошнія дзесяцігоддзі вядучыя прамысловыя краіны не былі настроены гэтак змрочна. Банкіры і эканамісты ў Заходняй Еўропе, Японіі і іншых краінах не выключваюць магчымасці глабальнага спаду ў 1972 годзе».

Пацвярджаюць такое надзвычай цяжкае становішча ў капіталістычным свеце і нашы чытачы ў сваіх пісьмах. Гардзеі Бусько з ЗША, Уладзімір Чухлей з Канады, Уладзімір Дзялендзікаў з ФРГ пішуць, як ле-

тась у іх краінах узраслі цэны і падаткі, як над іх сем'ямі нависла страшэнным прывідам беспрацоўе, як, наогул, сталз цяжка жыць. Сёлета нічога лепшага не чакаецца. «У мінулым годзе, — адзначае Ул. Дзялендзікаў, — цэны былі вышэйшыя, чым у 1970-м, на 6 працэнтаў. Ужо стала вядома, што сёлета яны падымуцца зноў». І такія весткі нам шлюць чытачы адусюль.

Мінулы год, такім чынам, быў не аднолькавы для ўсіх: у Савецкім Саюзе — плённым і шчодрым для ўсяго грамадства і для кожнага чалавека, у так званым «вольным свеце» — невясёлым, самым цяжкім за пасляваенны час.

Ведаючы сілу сацыялізма і слабасць капіталістычнай сістэмы, улічваючы даўні і зусім свежы гістарычны вопыт, мы з упэўненасцю можам сказаць, што так яно будзе і надалей: і сёлета, і ў наступныя гады. І мы з вамі, чытачы, будзем сведкамі гэтага.

НА ЗДЫМКУ: адзін з цэхаў Магілёўскага камбіната сінтэтычнага валакна. За пяцігодку прадпрыемства павялічыць выпуск прадукцыі ў тры разы і дасць краіне больш за 76 тысяч тон валакна.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

БЕЛАРУСЬ НА МІЖНАРОДНАЙ АРЭНЕ

А ГЛЯД НА ВІН

Нашы беларускія вучоныя, інжынеры, урачы, высокакваліфікаваныя рабочыя часта ездзяць у розныя краіны свету, каб перадаць свой навуковы і тэхнічны вопыт, сваё майстэрства. Па перадачы вопыт зарубежных сябры прыязджаюць і да нас. І не толькі да навукова-тэхнічных, але і па вопыт сацыяльна-палітычнага ўладкавання жыцця.

На мінулым тыдні ў Мінску завяршыла сваю работу сесія Пастаяннага афрыканскага семінара студэнтаў, якія вучацца ў СССР. Студэнты з 20 краін сабраліся разам у беларускай сталіцы, каб абмеркаваць важную для іх праблему «Уваабленне ленинскіх прынцыпаў нацыянальнай палітыкі ў Савецкім Саюзе і нацыянальнае пытанне ў Афрыцы».

Удзельнікі сустрэчы абмеркавалі тэраг дакладаў па названай тэме. Акрамя таго, яны наведвалі Дом-музей І з'езду РСДРП і Музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, былі прыняты ў Прэзідыуме Вярхоўнага Савета БССР, у Беларускай таварыстве дружбы і культурнай сувязі з дружбымі і крэўнамі, сустраліся з рабочымі Мінскага камвольнага камбіната, перадавікамі сельскай гаспадаркі, з майстрамі мастацтваў, моладдзю. Яны ездзілі ў Хатынь і на Курган Славы.

Знаходжанне ў Беларусі гасцей з Туніса, Кеніі, Ганы, Руанды, Того, Нігерыі і іншых краін было цікавым і павучальным. Яны здолелі ўбачыць ленинскія прынцыпы нацыянальнай палітыкі ў дзеянні і пераканацца ў іх высокай эфектыўнасці. Неадарма нігерыец Годвін Адзеджа сказаў: «Калі мы вернемся на радзіму, стаўшы спецыялістамі, мы будзем шмат расказваць пра вашу выдатную краіну, дзе людзі розных нацыянальнасцей жывуць адной сям'ёй».

Удзельнікі сустрэчы прынялі рэзалюцыю з патрабаваннем безагаворачнага вываду ізраільскіх войск з акупіраваных

арабскіх тэрыторый і рэзалюцыю, якая асуджае агрэсію ЗША на Інданезійскім прэс-турыне, а таксама рэзалюцыю салідарнасці з народамі Афрыкі, якія вядуць барацьбу за нацыянальную і сацыяльную свабоду. Студэнты выступілі ў абарону Анджэлы Дэвіс.

У Мінску адбылася яшчэ адна падзея, якая таксама засведчыла высокі міжнародны аўтарытэт Савецкай Беларусі — на гэты раз у галіне навукі. З Венгрыі, з Сегедскага ўніверсітэта ў Акадэмію навук БССР прыехалі дацэнты Ласла Козма і Імрэ Хэвешы, якія ўручылі дырэктару Інстытута фізікі АН БССР, заслужанаму дзеячу навукі Б. Сцяпанаву дыплом ганаровага доктара Сегедскага ўніверсітэта.

Чым заслужыў беларускі вучоны такі ганар?

Інстытут фізікі АН БССР дасягнуў вялікіх поспехаў у распрацоўцы агульнай тэорыі лазераў на арганічных фарбавальніках, а таксама ў пытаннях люмінесценцыі і спектраў катоднага выпраменьвання. Абапіраючыся на назвапашаны вопыт, беларускія фізікі дапамаглі венгерскім калегам з Сегеда не толькі сабраць уласны лазер, але і стварыць новы навуковы напрамак у венгерскім ўніверсітэце. Вучоны савет ўніверсітэта высока ацаніў навуковую дзейнасць і заслугі акадэміка Б. Сцяпанавы ў гэтай справе і прысвоіў яму званне ганаровага доктара.

Дзве гэтыя навіны — прыезд у Мінск афрыканцаў для абмеркавання праблем нацыянальнай палітыкі і прызнанне заслуг беларускага вучонага замежным ўніверсітэтам — зусім будзённыя і звычайныя. Асаблівае значэнне надае ім бадай толькі тая абставіна, што адбыліся яны на 50-м годзе існавання СССР. А палавіну стагоддзя назад мы, беларусы, не то, што вучылі некага — самі толькі пачыналі вучыцца чытаць і пісаць.

ВЫСОКАЯ АЦЭНКА

Спецыялісты варшаўскай фірмы «Помі» далі высокую ацэнку даўбежным станкам Мінскага завода імя Кастрычніцкай рэвалюцыі. Работамі па мантажу нашых станкоў у Польшчы кіравалі канструктар завода Е. Емяльянаў і слесар І. Малькевіч, якія нядаўна вярнуліся з братняй краіны.

Прадукцыя завода карыстаецца на сусветным рынку ўсё больш шырокім попытам. Станкі экспартуюцца ў сацыялістычныя краіны, а таксама ў Англію, ФРГ, Італію і Японію.

ХУТКАСЦЬ І ДАКЛАДНАСЦЬ

На Аршанскім заводзе «Чырвоны барацьбіт» закончана зборка профіляваліфавальнага станка з праграмным кіраваннем. Ён прызначаны для фінішнай шліфаванні плоскіх капіраў, шаблонаў, лекаў і іншых дэталей складанага профілю.

Праграмны профіляваліфавальны станок з'яўляецца буйным крокам станкабудаўніцтва па шляху тэхнічнага прагрэсу. Ён знойдзе шырокае выкарыстанне ў паліграфічным і тэкстыльным машынабудаванні, у аўтамабільнай і станкабудаўнічай прамысловасці. Каб зразумець, наколькі важна гэта навінка, дастаткова прывесці такі прыклад: цяпер вопытны слесар-лякальшчык на шліфоўку аднаго капіра сярэдняга памера затрачвае не менш 2,5 гадзіны, а аршанскі станок будзе гэта рабіць за 15 хвілін.

САЦЫЯЛЬНАЯ ПРАГРАМА ЗДЗЯЙСНЯЕЦА

Цэнтральнае статыстычнае ўпраўленне пры Савецкім Міністраў БССР падвясціла вынікі выканання Дзяржаўнага плана развіцця народнай гаспадаркі БССР у 1971 годзе.

Першы год дзевятай пяцігодкі, як свядчаць лічбы апублікаванага паведамлення, быў плённым у развіцці прамысловасці, сельскай гаспадаркі, транспарту, сувязі і капітальнага будаў-

ніцтва ў рэспубліцы. Значна ўзраслі за гэты час матэрыяльны дабрабыт і культурны ўзровень народа. Тэмпы развіцця асобных галін народнай гаспадаркі Беларусі, як і прадугледжвалася Дзяржэтыямаі XXIV з'езду КПСС на дзевяты год, вышэйшыя за адпаведныя сярэднесаюзныя паказчыкі.

Нацыянальны даход у мінулым годзе ў адносінах да 1970 года склаў 108 пра-

цэнтаў; прадукцыя прамысловасці — 112; прадукцыя сельскай гаспадаркі — 102; капітальны ўкладанні — 106; грузаабарот усіх відаў транспарту — 107,3 працэнта.

У рэспубліцы захоўваюцца пераважныя тэмпы развіцця такіх галін прамысловасці, як хімічная і нафтахімічная, паліўная, электраэнергетыка, машынабудаванне і металапрацоўка. Прадпрыемствы гэтых і іншых галін прамысловасці аснашчаны за год дадаткова 300 механізаванымі пэточнымі і аўтаматычнымі лініямі. Каля 150 цэхаў і ўчасткаў вытворчасці пераведзены на комплексную механізацыю і аўтаматызацыю. Дзякуючы гэтай пачаты серыйны вы-

пуск больш 200 новых падепшаных відаў прамысловай прадукцыі. Значнае месца сярод іх займаюць тавары масавага попыту.

Вялікіх поспехаў у мінулым годзе дабіліся хлеба-робы і лыводы рэспублікі. Яны сабралі звыш 5,4 мільёна тон звыш 115 тысяч тон ільновалакна. У параўнанні з сярэднемесячнай вытворчасцю мінулай пяцігодкі вытворчасць зерня ўзрасла на 53 працэнт, а валавая прадукцыя жывёлагадоўлі — на 11 працэнтаў у параўнанні з сярэднегадавым узроўнем яе вытворчасці ў восьмай пяцігодцы.

1971 год стаў годам пачатку здзяйснення намечанай Дзяржэтыямаі XXIV з'ез-

З пад'язных пуцей Пінскага суднабудаўнічага — суднарамонтнага завода ў далейшых шлях на рэках СССР адпраўляюцца разнастайныя рачныя цеплаходы. НА ЗДЫМКУ: чарговы судна, гатовы да адпраўкі.

Фота В. ГЕРМАНА.

і многіх аўтаномных рэспубліках Савецкага Саюза, прывезлі сотні замалявак народных вышывак і арнаментаў. На іх аснове створана каля 600 розных малюнкаў дыванаў. Усё гэта можна ўбачыць цяпер у выставачнай зале камбіната, дзе дэманструецца амаль увесь асартымент прадукцыі прадпрыемства.

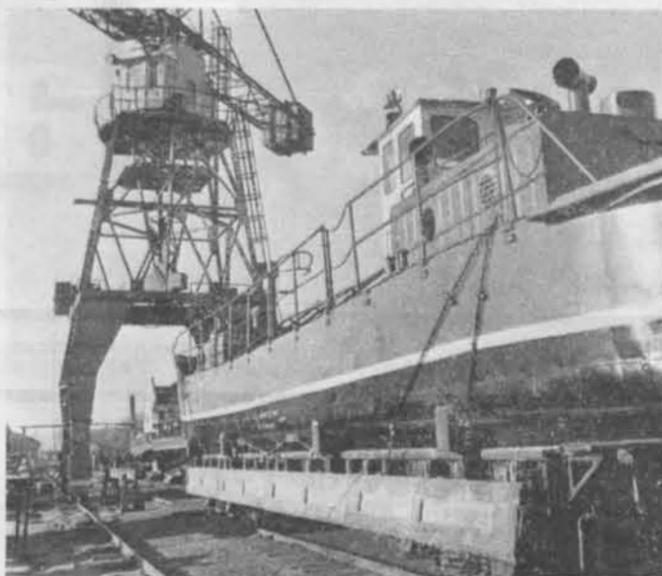
НОВЫ ДОМ АБУТКУ У МАГІЛЕВЕ

У Магілёве за апошнія гады з'явілася шмат новых прадпрыемстваў гандлю. Сярод іх буйныя прадуктовыя магазіны самаабслугоўвання — «Юбілейны» і «Бярозка», ювеліры магазін «Ізумруд» і іншыя.

Гэтымі днямі тут увайшоў у строй яшчэ адно буйное гандлёвае прадпрыемства. Гэта — Дом абутку на вуліцы Ціміразева. У ім чатыры просторныя залы агульнай плошчай 480 квадратных метраў. Паліцы з люстры і падстаўкамі, на якіх выстаўлены ўзоры абутку, даюць магчымасць ацаніць вартасці тавараў.

НАРАДЖАЕЦА САЎГАС

Зацверджана і перададзена дакументам праектная будаўніцтва саўгаса «Чырвоны бор» Жыткавіцкага раёна. Гэта гаспадарка мясамалочнага будзе базіравацца на асушаных землях. Сядзібу намечана размясціць на тэрыторыі вёскі Семянча. Адзін з участкаў будзе забудаваны двума і трохпавярховымі дамамі, другі — індывідуальнымі аднапавярховымі.

ТАКАЯ ВЫСТАўКА — УПЕРШЫНЮ

У Маскве адкрылася ўсесаюзная выстаўка скульптур малых форм. Такая выстаўка праводзіцца ў нашай краіне ўпершыню. На ёй прадстаўлена каля 700 твораў 350 аўтараў з 13 саюзных рэспублік.

Сярод экспанатаў зьяўляюцца на сябе ўвагу творы беларускіх аўтараў. Міччанін Н. Кандрэў дэманструе скульптуру «Варатар». Цэлю вытвораў займаюць работы голландскага мастака М. Валюка. Яго ўмела выкананы скульптуры «Юнацтва нашых бацькоў», «Рыбак», «Салістка», «Дзед і баба» зроблены з гліны.

Лепшыя творы з гэтай выстаўкі паслужаць узорамі для масавай вытворчасці сувеніраў.

НА ФАБРЫЦЫ АДКРЫТА БАЛЬНИЦА

На Віцебскай швейнай фабрыцы «Сцяг індустрыялізацыі» адкрыта бальніца на 100 ложкаў. Увайшоў у строй хірургічны корпус дзіцячай гарадской бальніцы.

За гады пяцігодкі коль-

касць ложкаў у лекавых ўстановах амаль на дзве тысячы.

ІНФАРМАЦЫЙНЫ ЦЭНТР

На львоўскай абутковай фірме «Прагрэс» устанавілі ваеца камп'ютэр «Мінск-32», які стане цэнтрам куставага інфармацыйна-вылічальнага цэнтра.

У заходніх абласцях Украіны размешчана многа прадпрыемстваў лёгкай прамысловасці.

Яны маюць патрэбу ў зборы і апрацоўцы разнастайнай эканамічнай і фінансавай інфармацыі. Гэтым і будзе займацца новы цэнтр.

НА АСНОВЕ НАРОДНЫХ АРНАМЕНТАЎ

Дываны «латышскі» і «чувашскі» запушчаны ў вытворчасць на Віцебскім камбінаце. Яны створаны мастакамі Золя Лудане і Тамарай Гусевай. Ідзе падрыхтоўка да запуску ў вытворчасць новых дыванаў з рускім, туркменскім і азербайджанскім народнымі арнаментамі.

Мастакі камбіната пабывалі ў творчых камандзіроўках ва ўсіх саюзных

Адзін з новых кварталаў Слуцка.

Фота П. НАВАТАРАВА.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ

пуск больш 200 новых падепшаных відаў прамысловай прадукцыі. Значнае месца сярод іх займаюць тавары масавага попыту.

Вялікіх поспехаў у мінулым годзе дабіліся хлеба-робы і лыводы рэспублікі. Яны сабралі звыш 5,4 мільёна тон звыш 115 тысяч тон ільновалакна. У параўнанні з сярэднемесячнай вытворчасцю мінулай пяцігодкі вытворчасць зерня ўзрасла на 53 працэнт, а валавая прадукцыя жывёлагадоўлі — на 11 працэнтаў у параўнанні з сярэднегадавым узроўнем яе вытворчасці ў восьмай пяцігодцы.

1971 год стаў годам пачатку здзяйснення намечанай Дзяржэтыямаі XXIV з'ез-

ду КПСС праграмы рэзкага ўздыму матэрыяльнага дабрабыту і культурнага ўзроўню жыцця народа. У выніку праведзеных у мінулым годзе мерапрыемстваў павышана заробатная плата і пенсіі больш чым 1 мільёну чалавек. Сярэднемесячная аплата на 4, а рабочыя і служачыя на 4,5 працэнта.

НА ПАЛІ З КАМФОРТАМ

У гэтыя дні ў выставачнай зале Мінскага ордэнаў Ленін і Кастрычніцкай Рэвалюцыі трактарнага завода даволі мнагалюдна. Асабліва вялікую цікавасць выклікаюць машыны, створаныя на базе МТЗ-50. Яны і зразумела, бо гэтыя трактары — імянінкі. Пастановай ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР групе мінскіх канструктараў і трактарабудаўнікоў за стварэнне і асваенне серыйнай вытворчасці уніфікаваных колавых, паўгусенічных і гусенічных трактараў класа 1,4—2 тоны цягі на аснове базавай мадэлі «Беларусь» МТЗ-50 прысуджана Дзяржаўная прэмія СССР за 1971 год.

Вось кароткая гісторыя стварэння гэтай мадэлі.

У 1947 годзе, калі канструктары рыхтаваліся да выпуску першай прадукцыі — пусковых рухавікоў ПД-10, на заводзе ішло інтэнсіўнае будаўніцтва вытворчых карпусоў. У наступным годзе першая партыя рухавікоў была выраблена, а ўрад краіны прыняў рашэнне аб выпуску на Мінскім трактарным заводзе ўпершыню ў СССР колавага трактара. У канцы 1950 года такі трактар прайшоў дзяржаўныя выпрабаванні, а з 1953 года ён пачаў сыходзіць з канвеера.

Першы трактар «Беларусь» МТЗ-2 меў магутнасць 37 конскіх сіл і хуткасць 13 кіламетраў у гадзіну. Але жыццё па-

ставіла новыя задачы. Трэба было сканструяваць такі трактар, каб на яго аснове магчыма было стварыць гаму уніфікаваных колавых, паўгусенічных і гусенічных машын для выкарыстання ва ўсіх глебава-кліматых зонах СССР.

Такой машынай і з'явіўся трактар МТЗ-50. Над яго стварэннем калектыву канструктараў пачаў працаваць у пачатку другой палавіны пяцідзясятых гадоў. Адна з асноўных задач, якая стаяла перад канструктарамі, — стварыць машыну больш магутную, але не павялічваючы вагі базавай мадэлі. — На стварэнне і арганізацыю вытворчасці базавай мадэлі, — расказвае канструктар МТЗ, адзін з лаўрэатаў Дзяржаўнай прэміі Д. Прыцкер, — нам спатрэбілася больш шасці гадоў. А на новыя мадэлі, уніфікаваныя з базавай, толькі каля трох гадоў. Эканамічны эффект ад выкарыстання гэтага сямейства трактараў у народнай гаспадарцы склаў у год 27 мільёнаў 929 тысяч рублёў.

Сямейства мадыфікацый МТЗ-50 атрымалася ўдалым. Пра гэта гавораць і тыя ўзнагароды, якія атрымалі машыны: прэмія «Гран-пры» на Сусветнай выстаўцы ў Бруселі і Вялікі залаты медаль Лейпцыгскага кірмашу.

Над чым сёння працуе дружны калектыву стваральнікаў такіх папулярных у краіне і за-

рубяжом трактараў «Беларусь»? Аб гэтым можна спытаць і ў начальніка канструктарскага бюро Пятра Сцепанюка, і ў намесніка галоўнага канструктара Пятра Прыцкера і Віктара Войцікава, і ў начальніка гідра-лабараторыі Георгія Чычыкава, і ў майстра зборачнага аддзялення Мікалая Голада, і наогул у кожнага працаўніка шматтысячнага калектыву гэтага буйнейшага прадпрыемства. І тыя, хто адзначаны прэміямі, як найбольш актыўныя стваральнікі новых мадэлей, і тыя, хто, працуючы ля станкоў і на канвеерах, рэалізуюць задумкі канструктараў, — усе аднолькава зацікаўлены, каб трактары з маркай МТЗ сталі больш дасканалымі і надзейнымі.

Некалькі гадоў назад для заводскіх выпрабаванняў быў сабраны першы ўзор трактара МТЗ-80. Шэсць тысяч мотагадзін да першага капітальнага ремонту — такі рэсурс новай машыны. Практычна гэта азначае, што трактар за восем гадоў службы толькі адзін раз будзе патрабаваць капітальнага ремонту. Прадукцыйнасць новай машыны вышэйшая на 30—35 працэнтаў. Есць і яшчэ шэраг відэавочных пераваг. Напрыклад, высокая уніфікацыя вузлоў і дэталей з базавай мадэллю МТЗ-50. Новы трактар практычна будзе збірацца з адных і тых жа дэталей, што і базавы.

Канструктары стварылі таксама мадэль яшчэ больш магутнага трактара МТЗ-120 і яго мадыфікацыі.

Было б памылкова лічыць, што канструктары імкнуцца стварыць нейкі ўнікальны звышмагутны трактар. Гэта не патрабавала б асабліва намаганняў. Больш востра стаіць праблема стварыць комплекс належных умоў і зручнасцей для людзей, якія будуць працаваць на машынах. Да вырашэння гэтай праблемы разам з канструктарамі далучыліся і ўрачы.

У ходзе выпрабаванняў трактар МТЗ-80/82 прайшоў асабліва старанную праверку на ўмовы працы трактарыста. Агульная ацэнка — «добра». Узровень шуму ў кабіне пры рабоце на высокіх частотах, які асабліва адмоўна ўздзейнічае на чалавека, ніжэйшы за нарматыўныя велічыні ў паўтара — два разы. Істотна зніжана вібрацыя. Мікраклімат кабіны адпавядае строгім патрабаванням гігіены: падаецца добра ачышчанае паветра, у залежнасці ад пары года падагрэтае або ахалоджанае. Павышана зручнасць кіравання.

Ужо ў 1973 годзе будзе выпушчана 10 тысяч такіх трактараў. Думаецца, што кожны механізатар, які зойме месца ў кабіне новага трактара, будзе ўдзячны работнікам завода.

ДЛЯ КАМСКАГА АЎТАЗАВОДА

У Мінск прыехала група маладых рабочых буйнейшага ў свеце аўтазавода, які будзе на рацэ Каме ў горадзе Наварэжныя Чаўны.

Камскі аўтагігант, разлічаны на штогодні выпуск 150 тысяч вялікагрузных машын, павінен увайсці ў строй у 1974 годзе. Гэта самая буйная будоўля дзявятай пяцігодкі ў нашай краіне. Дастаткова сказаць, што на капітальнае будаўніцтва завода толькі ў 1971 годзе дзяржавай было адпушчана 226 мільёнаў рублёў. Амаль мільён на дзень!

Пакуль будаўнікі ўзводзяць заводскія карпусы, кватэры, школы, дзіцячыя сады і яслі, у многіх гарадах СССР навучаюцца будучыя кадры КамАЗа. За 1971—1974 гады на мінскіх заводах павінны прайсці падрыхтоўку з тысячы рабочых гэтага аўтазавода. Ужо цяпер у беларускай сталіцы навучаецца больш як дзвесце чалавек.

Сярод маладых рабочых людзі многіх нацыянальнасцей нашай Радзімы — татары, удмурты, чувашы, казахі, украінцы, рускія... Усе яны з павядаў адносяцца да беларускага народа, які па-братку аказвае ім практычную дапамогу ў набыванні высокай кваліфікацыі будаўніка аўтамабільў.

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

СЯБРОЎ СТАНОВІЦА БОЛЬШ

З кожным годам пашыраюцца міжнародныя сувязі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ул. І. Леніна. Гэтым садзейнічае аўтарызат, які ўніверсітэт заваяваў сваімі навуковымі дасягненнямі, арганізацыяй навучальнай і выхаваўчай работы. Ужо многія гады БДУ супрацоўнічае з Варшаўскім, Ягелонскім, Карлавым у Празе і іншымі ўніверсітэтамі. Цесныя кантакты існуюць таксама з Іенскім (ГДР), Люблянскім (СФРЮ), Сафійскім (НРБ) ўніверсітэтамі. З гэтымі навучальнымі ўстановамі падпісаны дагаворы аб узаемных візітах вучоных, аспірантаў, стажораў і студэнтаў.

У мінулым годзе больш за 170 прадстаўнікоў БДУ наведвалі замежныя навучальныя ўстановы. Аспіранты і студэнты, якія пабывалі за рубяжом, удзельнічалі ў канферэнцыях, сімпозіумах, у сумесных навуковых даследаваннях.

У сваю чаргу ў БДУ ў мінулым годзе пабывалі 157 вучоных з Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Польшчы, Венгрыі, Чэхаславакіі, Індыі, Англіі, Італіі, краін Лацінскай Амерыкі.

Прафесар Іенскага ўніверсітэта Д. Фрынке, напрыклад, разам з беларускім прафесарам У. Сікорскім вядуць работу па падрыхтоўцы навуковага зборніка, які будзе выдадзены ў гэтым годзе на нямецкай і рускай мовах у Іене і Мінску.

Доўгі час на кафедры фізічнай хіміі метадыкай навуковага працэсу займаўся прафесар Іенскага ўніверсітэта В. Людвіг.

Традыцыйнай формай супрацоўніцтва стаў абмен студэнтамі-практыкантамі. У гэтым годзе ён будзе значна пашыраны. Упершыню ў Мінск прыедуць студэнты з Люблянскага ўніверсітэта. А дзве групы беларускіх студэнтаў прыме Ягелонскі ўніверсітэт, з якім дагэтуль таго абмену не было.

У студзені бягучага года быў падпісаны дагавор аб дружбе і супрацоўніцтве паміж Сафійскім і Беларускам універсітэтамі. Балгарскі прафесар Е. Георгіеў адзначыў пры гэтым: «Сафійскі ўніверсітэт імя Клімента Ахрыдскага будзе заўсёды стаяць побач з Беларускам дзяржаўным універсітэтам імя Ул. І. Леніна і аб'ядноўваць свае намаганні ў развіцці навукі і падрыхтоўцы навуковых кадраў, будзе яго самым блізкім сябрам і братам. Падпісаны дагавор з'яўляецца важным фактарам як для развіцця навукі ў Балгарыі і Беларусі, так і для ўмацавання дружбы двух народаў — балгарскага і беларускага».

А. СВОРАБ.

СЕМ НОВЫХ УЗНАГАРОД

У 1943 годзе, калі на савецкай тэрыторыі было арганізавана Войска Польскае, Кастусь Альхімовіч уступіў у рады праслаўленай інтэрнацыянальнай дывізіі імя Тадэвуша Касцюкі, каб разам з савецкімі воінамі граміць гітлераўскіх захопнікаў. Яму давялося ўдзельнічаць у боях за вызваленне Польшчы, затым дабіваць гітлераўцаў на германскай зямлі.

Пасля перамогі Альхімовіч вярнуўся да сваёй сям'і ў вёску Хаўсты, што ў Смаргонскім раёне. Як і да вайны, ён зноў стаў працаваць бухгалтарам. Цяпер Кастусь Паўлавіч ужо на пенсіі.

А нядаўна ў адрас Смаргонскага раённага райваенкамата прыйшло пісьмо з Польскай Народнай Рэспублікі і з ім баявы ўзнагароды на імя Кастуся Альхімовіча. Урадам Польскай Народнай Рэспублікі Альхімовіч узнагароджаны ордэнам «Бронзавы крыж заслугі», медалямі «Заслужаны на полі славы», «Перамогі і свабоды», «За Варшаву»... Да пяці савецкіх узнагарод былога сержанта прыбавілася яшчэ сем баявых узнагарод урада Польскай Народнай Рэспублікі.

А. МУСКИ.

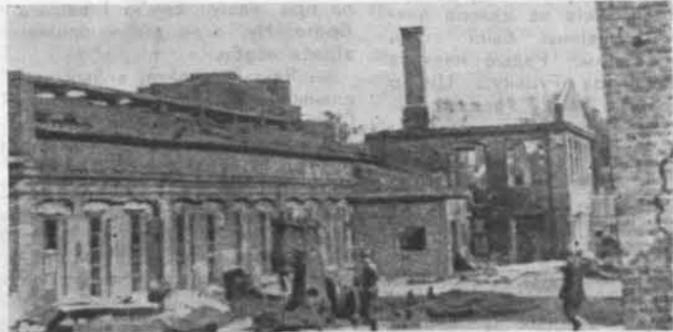
АД ПЯЦІГОДКІ ДА ПЯЦІГОДКІ

Мне нярэдка даводзіцца бываць на Мінскім станкабудаўнічым заводзе імя Кірава. І амаль заўсёды я сустракаю тут шмат прыемных змен. То вырас цэх ці цэлы корпус, то наладжан выпуск новых, вельмі складаных станкоў, то знаёмыя рабочыя закончылі без адрыву ад вытворчасці інстытут і ўжо ўзначальваюць адказныя ўчасткі вытворчасці, то нарадзіўся новы калектыв мастацкай самадзейнасці. Імклівы рост завода не прыпыняецца ні на дзень.

Мінскі станкабудаўнічы — першынец беларускай індустрыі. У гады першай пяцігодкі на заводзе выраблялі прасценкі сельскагаспадарчых прылады, камнедрабілі і г. д. З вялікім энтузіязмам працавалі тады рабочыя, асвойвалі новыя віды прадукцыі. Цяпер завод выпускае найскладанейшыя станкі, якія ахвотна купляюць у многіх краінах свету. Выпуск абсталявання з маркай прадпрыемства за гады мінулых пяцігодак павялічыўся больш як у сто разоў. Вобразна кажучы, побач з былым заводам пабудавана яшчэ сто такіх прадпрыемстваў.

Пасля вызвалення Мінска ад гітлераўскай акупацыі ў сціслыя тэрміны рабочыя аднавілі сваё прадпрыемства і наладзілі выпуск прадукцыі. Цяпер яго зусім не пазнаць. Прыгожыя карпусы са шкла і бетону, высокая культура вытворчасці і сучаснае абсталяванне на ўчастках. Амаль усе тэхналагічныя працэсы механізаваны. Асабліва плённай была для кіраўцаў мінулая пяцігодка. Пабудаваны новы адміністрацыйна-бытавы корпус, зборачны цэх. Аб'ём вытворчасці павялічыўся на 40 працэнтаў. Асвоен серыйны выпуск дваццаці новых мадэляў станкоў. Вялікія планы ў калектыва на бягучую пяцігодку. Узводзяцца два новыя механічныя цэхі, інжынерна-канструктарскі корпус. Аб'ём вытворчасці вырасце на 60 працэнтаў. Будзе асвоены выпуск 25 новых мадэлей станкоў.

І. РАКІЦКІ.

НА ЗДЫМКАХ: так выглядаў пасля вызвалення Мінска ад нямецкіх захопнікаў адзін з удзельнікаў будаўніцтва новага Мінскага станкабудаўнічага завода, імя Кірава. У адным з сучасных цэхаў прадпрыемства.

Фота А. НИКАЛАЕВА.

БАРАДА ІЯГОВЫ

Уладзіку не спалася — была нейкая асаблівая ноч. Хоць ён і клонюў пару кілішкаў пасля работы, але далёка не дацягнуў да сваёй нормы. Яго цела і душа прасілі яшчэ некалькі «святых» кропель, толькі на гэты раз Уладзік перамог самага сябе. Нельга ж напампавацца так, каб заўтра несла з рота перагарам, як з бочкі. Заўтра ў яго спатканне з уплывовай асобай. Будзе вырашацца яго лёс: ці застанецца Уладзік і надалей пілаваць дошкі на лесапільні ў Каракасе, ці зойме адказную пасаду ў «вольным свеце».

Пасада, пасада... Думаючы аб ёй, Уладзік варочаўся з боку на бок, а перад вачыма прабягалі гады жыцця.

Выплыў Мінск, яўрэйскае гета. Вось ён у вяртатцы эса-саўца бжыць з пісталетам у руках і ліквідуе «жыда-камуністаў». Вось нацэлявае пісталет у галаву сваёй першай жонкі і спускае курок... Потым амаль голай выбягае на вуліцу Каракаса яго другая жонка, а ён, Уладзік, даганяе яе з фінскім нажом у руках... І зноў кашмар: на вяртатцы матляецца цела мужа Уладзікавай трэцяй жонкі.

Многае ўямецчына... Нагадалася яму Нямеччына, лагера перамешчаных асоб. У той час радыё з Мінска перадавала імёны і прозвішчы здраджнікаў Радзімы, якіх за цяжкія злачынствы павінны былі стаць перад судом. Радыё назвала і Уладзіміра Гуцьку... Цяпер у Каракасе лёткі Уладзіка ніколі так не трысца, як тады ў Нямеччыне...

Душа не вытрымала нагрукі ўспамінаў. Устаў з пасцелі і праглынуў паўшклянкі каньяку. Як агнём апякло нутро.

— Эх, будзь што будзе! — прамармытаў.

Раніцай Уладзік зусім і не панюхаў кілішка. Памыўся, пагаліўся, расцёр на твары маршчыны, паадэкаланіўся і нават, як гэта робяць старэйшыя кабеты, даволі густа папудрыўся. Надзеў самы лепшы касцюм, яшчэ раз паглядзеўся ў люстра, раззяў рот, ашчэрнуў зубы. Аж страўна стала! Пярэднія пажаўцелі, а кутнія пагнілі і пакрышыліся. Схаліў зубную пачотку і пачаў шмазваць зубчы. Нічога не памалго. Наліў тады ў шклянку адкалонну і галашкаў рота. Паўцягнуў палашук, прычасаўся, налажыўшы на валасы густы слой пемэды, яшчэ раз глянуў на сівізну скроняў і, паморшчыўшыся, адыйшоў ад люстэрка.

Узяў партфель і празерыў, ці ляжаць там фатаграфія і

ФЕЛЬЕТОН

пісьмо. Закурыў на дарогу цыгарку і накіраваўся ў самы багаты атэль Каракаса.

Уплывова асоба сядзела над картай Паўднёвай Амерыкі і абдумвала план маршруту. Раптам пачуўся ціхі стук у дзверы.

— Заходзьце, калі ласка!

Уладзік зайшоў. Уплывова асоба падала сваю мяккую старую руку і запрасіла сесці.

— Дык вы, значыць, Уладзімір Гуцька, брат таго Гуцькі, што некалі разам са мной вучыўся ў інстытуце?

— Так, — адказаў Уладзік і дастаў з партфеля фатаграфію студэнтаў, сярод якіх былі ўплывова асоба і брат Уладзіка.

— Я хацеў бы мець гэту фатаграфію.

— Калі ласка, — услужліва згадзіўся Уладзік. — Я зрабіў сабе дзве копіі.

Уплывова асоба разглядала фатаграфію, а Уладзік непрыкметна прабегаў позіркамі па галаве асобы. Лысіна была пакрыта малымі белымі пухом, а паабалал яе звісалі сівыя пэйсы.

— Я прачытаў уважліва ваша пісьмо, і мне ўсё зразумела пра вашу сям'ю і вашага брата. Ну, а як вы? — пацікавілася асоба.

— Як сын кулака, я быў высланы на вольнае пасяленне ў Сібір. Там працаваў у рэдакцыі мясцовай газеты. Са мною быў адзін яўрэй. Мы з ім сталі добрымі сябрамі. Яго абвінавачалі ў сувязі з сіяністамі, — цадзіў Уладзік. Ён ведаў, з кім мае справу, і ведаў, куды трэба стрэліць. Хлусіў, як толькі мог.

— Я адбыў свае тры гады там. Сябра даў мне на яўрэйскай мове рэкамендацыйнае пісьмо, каб яго радня дапамагла мне знайсці працу ў адной з мясцовых газет Сярэдняй Азіі. Спаткалі мяне, як роднага сына, дапамаглі, — гаварыў Уладзік, падаючы пісьмо ўплывовай асобае.

У асобы аж вочы разбегліся, паказалася на твары радасная ўхмылка. Аж два разы асоба прачытала пісьмо на яўрэйскай мове, пацёрла задаволенна рукамі і зрабіла такі выснаў:

— Містэр Гуцька, хоць вы і не яўрэй, але можаце прынесці нам больш карысці за іншага яўрэя.

— Дзякую, вельмі дзякую! — расчулена паўтараў Уладзік, а тым часам думаў: «Госпады! Пранясло! Дарэмна я так хва-

ляваўся». І яму здалося, быццам нехта медам памазаў яго нутро.

Уплывова асоба хоць і была ўпэўнена, што Уладзімір Гуцька свой чалавек, але для фармальнасці запытала:

— А дзе вы працавалі ў час вайны?

— Незадоўга перад вайною прыехаў у родную вёску, у час вайны працаваў настаўнікам. Да высылкі быў дыктарам на радыёстанцыі ў Мінску...

Затым асоба перайшла да асноўнага: нямецкі нацызм знішчаны, а застаўся камунізм у Савецкім Саюзе, ён самы люты вораг «вольнага свету», мы павінны яго перамагчы.

— Так, так, і толькі так, — паўтараў Уладзік. — Я прыкладу ўсе свае сілы і здольнасці, каб мы зваілі гэты час.

— Лічу, што вы можаце быць карысным на ідэалагічным фронце змагання. У Мюнхене ёсць вакантнае месца дырэктара беларускай секцыі радыё «Вызваленне».

— Вось і добра. Якраз гэта мне і падыходзіць.

— Магу вас запэўніць, што вы зоймеце пасаду дырэктара. Вяртаючыся з Паўднёвай Амерыкі, я заеду ў Вашынгтон і аформлю справу, а цяпер даю вам, містэр Гуцька, сваю візітную картку, яна вам заўсёды можа спатрэбіцца.

Уплывова асоба на адвароце залатым пером напісала: «Містэр Уладзімір Гуцьку. З паганай. Бен Гур'ён».

Уладзімір узяў картку, падняўся з крэсла, нізка нагнуў галаву, прыклаў правую руку з карткай да сэрца, а пасля патэтычна прамовіў:

— Паважаны спадар Бен Гур'ён! Вялікае вам дзякуй! Ад шчырага сэрца вітаю вас як правадыра Ізраіля і жадаю вам доўгіх год жыцця і плённай працы на адказнай пасадзе!..

Уплывова асоба ўсміхнулася і падумала: «Няўжо павярнуў, што я Бен Гур'ён? Эх ты, гоі, гумару не разумееш». І вельмі развіталася з Уладзікам.

Ад нечаканага поспеху ён як на крылах ляцеў да хаты. Настрой быў такі, нібы Уладзік схаліў за бараду самога Іяго-ву.

Хутка не Уладзік Гуцька, а ўжо Уладзімір Раманавіч Гіцкі атрымаў у Мюнхене абяцаную сіяністам пасаду, трыццаць дзве тысячы нямецкіх марак на год і амерыканскі мікрафон, праз які ён узяўся брудна абліваць сваю Іягоўска.

Рыгор КАЗАКОЎСкі.

Венесуэла.

Бярозы.

Фота А. НІКАЛАЕВА.

Искренние и интересные беседы

Летом прошлого года я, мой муж и его сестра четыре недели гостили у моих родственников в Могилеве. Радужный прием, чудесный город, незабываемые впечатления — все было, как в сказке.

За три года, которые прошли со времени моего первого приезда, Могилев так расстроился, что его невозможно узнать. Только в том районе, где живет мой брат, построили школу, два больших магазина, домовую кухню, детский сад.

В жаркую погоду мы ездили на пляже, за несколько километров катались на лодке. Кругом лес, в лесу ресторан, танцевальная площадка.

На озере с нами произошел такой случай. Муж нечаянно уронил в воду часы. Несмотря на то, что муж гордится: «Ничего не поделаешь, не поведешь!» Брат ему отвечает: «Позволь!» А сам отплывает на лодке к спасательному пункту и рассказывает о том, что случилось. Там не удивились, только спросили: «Вы заметили место, где упали часы?» Через некоторое время появился водолаз. И что вы думаете? Нырнул раз, нырнул другой и достал часы. Муж хотел заплатить, спросил, сколько стоит такая работа.

«Ничего», — был ответ. Теперь эти часы имеют очень дорогую цену, они напоминают о чужести и заботе, которую мы чувствовали на каждом шагу.

Мы никогда не забудем искренних и интересных бесед с советскими людьми. Из них мы многое узнали. В СССР человек уверен в своем будущем, он обеспечен хорошей работой. При желании можно поменять место работы, профессию. В Советской стране все люди равны. С нами за одним столом сидели слесарь, директор, учитель и водопроводчик, и никто ни словом, ни жестом не ставил себя выше другого.

В деревне давно забыли о соломенных крышах, многие дома построены из кирпича. Каждый имеет свой сад. Молодежь ни по образованию, ни по одежде не отличается от городской.

Мой муж впервые триехал на Родину и был поражен переменами: ничего не узнал. Его сестре поездка тоже очень понравилась. Мы привезли из Белоруссии много красивых сувениров, фотографий и, главное, — воспоминаний, которыми будем жить до следующей поездки на Родину.

Лидия АНДРОСОВА.

ФРГ.

НАШЫ ВІДАННІ

№ 10. САПАЖНОЎ
ПЕРШЫ
УНІВЕРСІТЭТ
БЕЛАРУСІ

Тыя з нашых землякоў, хто быў у Беларусі і наведваў Мінск, напэўна памятаюць унікальны будынак на плошчы імя Леніна, на-

супраць Дома ўрада. Гэта галоўны корпус Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, калі можна так сказаць, фасад цэлага студэнцкага гарадка, што раскінуўся паміж вуліцамі Бабруйскай і Ленінградскай. Сёння ў ім жывуць і вучацца больш 18 тысяч савецкіх і замежных студэнтаў.

Універсітэт у Мінску быў адкрыты ў першыя гады станаўлення Савецкай улады на лясным дэкрэце. Горад ляжаў у руінах пасля нядаўніх баёў, не хапала хлеба, паліва, нямаў лістаў іншых пажыскаў, але 1 лістапада 1921 года ў Беларускім дзяржаўным універсітэце (БДУ) пачаліся першыя заняткі. Шырока адчыніліся дзверы гэтай выпэйшай навучальнай установы для рабоча-сялянскай моладзі. Рэспубліцы тэрмінова былі патрэбны настаўнікі, урачы, эканамісты, юрысты. І універсітэт стаў кузняй навуковых кадраў.

«1927 год — пры ўніверсітэце створана аспірантура, інакш кажучы, гарніла вучоных».

1931 год — закончана будаўніцтва ўніверсітэцкага гарадка.

1933 год — пры БДУ адкрыўся завочны сектар, што дало магчымасць рабочым, калгаснікам, служачым вучыцца без адрыву ад вытворчасці.

1943 год — ва ўмовах ваянага часу ў універсітэт наўляе сваю работу на станцыі Сходня Маскоўскай вобласці. Звыш 90 працэнтаў студэнтаў — жанчыны, ваенную справу ім выкладае студэнт, будучы беларускі пісьменнік Іван Мележ, звольнаены з арміі пасля цяжкага рана.

1949 год — у дзень 30-годдзя стварэння БССР універсітэту прысвойваецца імя Уладзіміра Ільіча Леніна».

Гэты храналагічны пералік некаторых найбольш важных у гісторыі ўніверсітэта

падзей узяты з брашуры Юрыя Сапажкова «Першы ўніверсітэт Беларусі», якой нядаўна папоўнілася «Бібліятэчка газеты «Голас Радзімы». Аўтар цікава пабудоваў свой расказ — у форме экскурсіі па залах музея, створанага ў год 50-годдзя першай у Беларусі вышэйшай навукальнай установы. Нібы пераходзячы ад стэнда да стэнда, ён знаёміць чытачоў з нялёгкімі гадамі станаўлення «светлага храма навукі», з яго студэнтамі, выкладчыкамі і былымі выпускнікамі, сярод якіх навука і грамадскія дзеячы, вучоныя.

Бадай, найбольш увага ўдзелена студэнтам. Расказчык выкарыстоўвае цікавыя статыстычныя даныя, знаёміць з духам творчасці, што пануе ў аўдыторыях і лабараторыях БДУ. У справе адукацыі савецкай моладзь пастаўлена ў прывілеяванае становішча: стыпендыі, матэ-

рыяльныя льготы, пры аплатае за інтэрнат, за пунёкі для адпачынку, бясплатнае карыстанне чытальнямі, бібліятэкамі, медыцынскай дапамогай. Юнакі і дзяўчаты маюць усе магчымасці для зьяўлення свайго таленту і здольнасцей у гуртках мастацкай самадзейнасці і спартыўных секцыях.

Больш як 28 тысяч чалавек з дыпламамі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта працуюць па ўсіх кутках нашай планеты. Сярод іх і ўраджэнцы краін Азіі, Афрыкі і Паўночнай Амерыкі, што і лацінскія вучоныя з падрыхтоўчага факультэта БДУ. Уражаныя замежнікамі ў нашай рэспубліцы змяшчаны на старонках брашуры. У іх — шчырае ўдзячнасць універсітэту, Мінску, Беларусі за знаёмства з Савецкай краінай, яе людзьмі, за моцную дружбу, за веды, набытыя ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце імя У. І. Леніна.

LEAVING Europe and casting our eye upon developments on other continents, the most likely conclusion would be that imperialist policy has won no medals in the outgoing year.

In the Middle East the policy of dismembering and splitting the liberation movement, of setting the Arab countries against each other, of attempts at routing the Palestine movement by means of reactionaries failed to produce the results on which imperialist strategists had staked. Speaking of the major outcomes of the passing year, it should be noted that aggressive imperialist designs in the Middle East are being more and more firmly countered, not only by the gro-

aggression in Indochina as «a tragic mistake», and concludes that the only possibility for the United States is to withdraw from Indochina. To my mind—the sooner the better. The better, because it would terminate the dirty war against this heroic people, end their slaughter, and because it would at the same time strike a blow at the most reactionary aggressive elements in the United States.

Imperialist reaction was given an object lesson in the passing year also on the Indian subcontinent. The national-liberation movement in Bangladesh, which had the support of India, and the sympathy of all progressives, defeated the forces of

list struggle of the peoples, and in the defence of peace but stressed that «fraternal unity of the socialist countries is the most reliable barrier against the forces trying to attack, and weaken, the socialist camp, to undermine and invalidate the working people's socialist gains».

The outgoing year, like the previous one, was a year of the further deepening of the coordination of the foreign policies of the socialist countries, and their joint action in major international affairs. The most essential event in the relations between socialist countries was most probably the adoption of a comprehensive programme of socialist economic integration. Planned

Vladimir Dedushko, actor

The Yanka Kupala State Drama Theatre in Minsk is well-known all over the Byelorussian republic. V. Dedushko is one of the best actors of the theatre. He was born in Minsk and has lived in Byelorussia all his life. Today we print an article about Vladimir Dedushko, People's Artist of Byelorussia, chairman of the local council of trade unions and a true Communist.

V. DEDUSHKO.

When you see him walking down the street, deep in thought, leaning on a knobby stick and dressed like all the other passersby of his age, you'll think he is just one of the crowd and take no notice of him. But when Vladimir Dedushko appears on the stage, you are overpowered by the force of his talent and his tremendous personality.

He began his stage career forty-seven years ago, and for thirty-three years he has been playing at the Yanka Kupala State Drama Theatre in Minsk. He has portrayed people of different nationalities, ages, periods, characters and classes, using the great range of expressive means at his disposal to render their psychology.

Take his Stepan Krinitzky in «Pavlinka», Sinita in «Sons in Law», Krushina in A. Movzon's «Konstantin Zaslouov», Pytlevanny in K. Krapiva's «The Larks Are Singing», Yazep in Z. Byadulya's «Nightingale», Illarion in N. Dumbadze and R. Lordkipanidze's «Me, Granny, Ilika and Illarion», Chernushka in I. Melezha's «Men in the Swamp», or Savos in A. Petrashkevich's «Wherefrom Sin?» Surely, you have met all those people before? You know them very well, those old peasant men with a sly twinkle in their eye, who know everything that is going on round them but are nobody's fools and hold their tongue.

Vladimir Dedushko's favourite hero has the peasant's habits, traditions and even prejudices in his blood, but he is a person who does a useful job, needed by the people.

He was born in Minsk, and has lived in Byelorussia all his life. He travels about and meets people, and being an observant person he stores up his impressions and uses them in his characterisations, which are always colourful and built up of interesting details. Dedushko has something of his own to say about each of his heroes, doing it with charming humour and kindness. His comrades call Dedushko the most national actor on the Byelorussian stage today.

The State Mobile Theatre, commonly known as the Vladislav Golubok Theatre, was extremely

popular in Byelorussia in the 1920s and 1930s. Golubok was the founder, producer, actor, artist and playwright, all in one. It was an educational and agitational theatre. Vladimir Dedushko, a demobilised soldier who had fought in the Civil War, came to work in Golubok's theatre as a choir singer. Before long he was playing dramatic parts, and remained in the troupe for fourteen years.

The war years he spent in Tomsk, where the theatre had been evacuated. Shows were put on for the wounded in the military hospitals and for the workmen at the factories. It was the actors' contribution to the war effort from the deep rear, a comparatively small one but it did boost the men's morale.

In 1949, Vladimir Dedushko was awarded the title of People's Artist of Byelorussia, and three years later he won the State Prize for his performance in K. Krapiva's «The Larks Are Singing» as Pytlevanny, the collective-farm chairman.

As chairman of the local council of trade unions, a post to which he has been elected several times, Dedushko proved himself to be a true Communist, a man to whom people could always come for help or advice, which was readily offered.

Dedushko willingly tours the villages, performing at the village clubs. Perhaps, these trips remind him of his early youth and the time he played in J. Mikitenko's «Dictatorship» soon after the establishment of Soviet power, defying the threats of the kulaks and actually risking his life.

He hurries to the theatre every morning to rehearse his parts in A. Delendik's «Night Watch», N. Matukovsky's «Amenity» and A. Makaenok's «Tribunal».

Tatiana ORLOVA.

The Yanka Kupala State Drama Theatre in Minsk. Photo by P. NOVATOROV.

THE YEAR OF THE SOVIET PEACE "OFFENSIVE"

By Yakov LOMKO

wing defensive potential of the Arab countries, but by the pooling of their efforts in the anti-imperialist struggle, as illustrated by the establishment of the Federation of Arab Republics.

Imperialist policy suffered most notably through the Soviet-Egyptian Treaty of Friendship and Cooperation. The conclusion of this Treaty laid a strong foundation for friendship and cooperation between the two countries. On the other hand, it put an end to all plans for wresting Egypt from the Soviet Union and other socialist countries, which had been harboured by imperialist diplomacy.

President A. Sadat called friendship and cooperation between the USSR and the ARE «a major factor for strengthening ARE positions in the struggle against imperialism and Zionism, and for the country's further development along the road of social progress».

The outgoing year brought still greater disillusionment to the imperialist aggressors in Indochina. The noisily advertised «Vietnamization» has been buried under the crumbled runs of the offensive against the people's liberation forces in South Vietnam, Cambodia and Laos. The fresh savage bombings of DRV territory by the US Air Force in the closing ten days of 1971 are nothing but an instance of despair which at the same time removes all the camouflage from the imperialist policy of «Vietnamization».

Experience has shown that in our time a nation which is resolutely fighting for its freedom and independence, and which has the material and moral support of socialist countries and of the world progressive forces, can never be overcome. Gradually the more sober-minded politicians in the USA are becoming aware of this. Senator Mansfield, who leads the Democrats in the US Senate, regards the US

(Continuation. For the beginning see issue No. 2)

oppression and reaction in Pakistan. However, the winning of independence and freedom by the Bangladesh people is also a major moral and political defeat for international imperialism which backed the military regime in Pakistan. The US position in the Indo-Pakistani conflict fully exposed the US Administration as an accomplice of a most cruel military dictatorship which sought to drown in blood the national-liberation movement of a 75-million-strong people.

Historians will naturally note the shameful coincidence of the policy of the present leadership in the People's Republic of China with the position of imperialist reaction regarding the national-liberation movement on the Indian subcontinent. This reveals the real worth of the talk about support for the national-liberation movements which had been lavishly uttered in Peking for many years.

Every political crisis is a test of the strength of political concepts and doctrines. The events on the Indian subcontinent provided this test for the policy of many countries. It is obvious that the test was passed with honour by the Leninist policy of support for the national-liberation movement of the peoples, which is consistently implemented by the Soviet Union. The Soviet state, together with other socialist countries, unhesitatingly sided with the fighters for freedom, independence and democracy, and resolutely came out for a political settlement of the crisis in peaceful conditions.

FOR STRONGER UNITY

The prominent place among the factors which determined the international climate in the passing year is certainly taken by the cooperation of socialist countries that is growing stronger and deeper. The 24th Congress of the CPSU defined the importance of the unity of the socialist countries not only as a major factor in the anti-imperia-

for 20 years, the programme provides a solid foundation for the economic cohesion of socialist countries, while ensuring the optimum progress of the national economies of each CMEA member-country. The comprehensive programme embodies the Leninist concept of the equality of all peoples, and envisages a leveling out of the economic development of all socialist countries, and the economic evening out of the level of the less developed countries with that of foremost states.

The operation of the comprehensive programme of socialist economic integration determines for a long time the main line of development of the economic and the scientific-technological cooperation between the fraternal countries. The new stage of cooperation means an emphasis on the latest scientific and technical achievements and the most profitable and technically sophisticated productions.

The fact that the issues of economic cooperation held pride of place in the relations between socialist countries probably provides the fullest explanation of the content of the new relations developing among the socialist countries. Socialism stands for productive work under peaceful conditions. Therefore, socialist countries, acting in a united front for productive work under peaceful conditions. Therefore, socialist countries, acting in a united front for peace and security in international affairs, are concentrating in their own relations primarily on mutual support in the most essential field of human endeavour—the sphere of the creation of material values.

The pivot of the unity of the socialist countries in the passing year was the efforts of the ruling parties to work out a uniform approach to the principles of proletarian internationalism—the cornerstone of relations between socialist countries.

Jokes, smiles, laughs

FIT

The foreman asked the new fitter's mate: «Has the fitter told you what to do?» «Yes», answered the man, «he told me to wake him up when I heard you coming».

TRIPLE ENTRY

The employer asked the man who applied for the job as bookkeeper: «Can you do double entry?» The man answered: «I do triple entry». When the employer asked, «What's that?» the man explained: «One for the working partner, showing the real profits; one for the silent partner, showing a small profit; and one for the income-tax man, showing a loss».

SENSIBLE

After looking in the window of the car showroom, the man goes in and orders the new model.

The salesman asks him: «Would you like to take it with you?»

«No», answers the man, «I think I'll leave it where it is. I'll never find such a good parking place».

A BICYCLE OR A COW?

A shop-assistant wants to sell a bicycle to a farmer. He says to him: «I can sell you a first-class bicycle. You need a bicycle, don't you? You can ride on it around your farm every day». «Oh, no», says the farmer, «I don't want a bicycle, I think a cow is more useful».

«But think», says the shop-assistant, «you can't ride around a town on a cow. That's foolish, isn't it?»

«Oh, I don't know», answers the farmer smiling, «which is more foolish, to ride on a cow or to milk a bicycle».

ОТКРЫВАЯ Брюссельскую консультативную встречу представителей общественности Европы, видный деятель бельгийского профсоюзного движения, Роберт де Гендт полуслушав извинился перед делегатами за то, что перевод в зале возможен только на четыре языка—французский, английский, немецкий и русский,—на то мы бы с огромным удовольствием слушали, как в одном зале звучат практически все языки, на которых говорят народы нашего континента.

Пожалуй, впервые Брюссель видел столь широкое и представительное собрание общественности в масштабе всего европейского континента. На него прибыли делегаты от 27 стран: политические деятели, депутаты парламентов, представители духовенства, профсоюзные активисты, участники молодежного движения, ученые, инженеры, писатели.

УСЛОВИЯ СОЗРЕЛИ

Встреча представителей общественности Европы, как и две предыдущие — в июне и октябре прошлого года, была созвана по инициативе бельгийской ассоциации за безопасность и сотрудничество в Европе, созданной в прошлом году. По примеру бельгийцев комитеты, ассоциации, инициативные группы подобного типа возникли и развили активную деятельность в большинстве государств Европы, и их работа вышла далеко за национальные рамки. Усиливалось стремление к международным контактам, региональным встречам. Совещание в Брюсселе, проведенное 11—13 января этого года, ознаменовало переход к новому этапу—объединению усилий массового движения общественности европейских стран за безопасность и сотрудничество.

За несколько дней до встречи мы беседовали с одним из членов бельгийской инициативной группы, готовившей брюссельскую встречу,—профессором Лувенского католического университета, каноником Раймоном Гоором. Он рассказал о большой организационной работе, проведенной бельгийской ассоциацией, подчеркнул, что в Брюссель приглашается самый широкий состав участников. «Мы считаем»,—сказал он,—что движение за европейскую солидарность должно поставить перед собой четкую и определенную цель: объединить усилия всех, кто стремится создать психологическую атмосферу, которая способствовала бы скорейшему созыву общеевропейского

НАВСТРЕЧУ ФОРУМУ В БРЮССЕЛЕ

Брюссельская консультативная встреча представителей общественности европейских стран по вопросам безопасности, на которой было принято решение созвать Ассамблею общественных сил за европейскую безопасность и сотрудничество в июне 1972 года, подтвердила крепящуюся европейскую нацию добиваться практического решения проблем, препятствующих быстрейшему превращению Европы в континент прочного мира.

совещания по вопросам безопасности и сотрудничества на государственном уровне и содействовала бы успеху его работы».

Единодушные, с которыми были приняты все решения в Брюсселе, говорит о том, что представители общественности европейских стран нашли общий язык.

Участник брюссельской встречи депутат английского парламента лейборист Роберт Флетчер так оценил значение этого совещания: «Консультативная встреча в Брюсселе была, несомненно, успешной. В ней приняли участие люди, придерживающиеся самых различных точек зрения,—от католиков до коммунистов. Я лично являюсь лейбористом и придерживаюсь социал-демократических взглядов. Но все мы были проникнуты единым чувством долга, высокой ответственности перед народами Европы: помочь им избавиться от тяжелого бремени континент вооружений, превратить наш континент в зону прочного мира и безопасности. И мы достигли удивительной степени согласия. Итог брюссельской встречи — это большая поучительный урок для правительств стран, из которых мы приехали в Брюссель. То согласие, которое существует на бытовом уровне и должно быть достигнуто также и на государственном уровне».

НА НОВОМ ЭТАПЕ

Председатель Бельгийской ассоциации Альбер де Смаэль особо отметил широкий, представительный характер брюссельской встречи и тот факт, что после первого дня работы в ее адрес пришли десятки телеграмм и писем от политических деятелей многих стран Европы, ко-

торые по тем или иным причинам не смогли приехать в Брюссель, но сочли своим долгом заявить о поддержке ее целей. «Мы планировали»,—сказал де Смаэль,—«провести рабочее, организационное совещание. Но сам его размах, представительность и столь четко выявившееся единодушное отношение к цели и задач нашего движения стали большим политическим фактором».

Участники встречи констатировали, что в Европе создались реальные предпосылки для развития процесса разрядки напряженности, для установления прочного мира, сосуществования государств и мирного сосуществования государств с различными социальными и политическими системами.

На консультативной встрече было единогласно принято решение провести в бельгийской столице со 2 по 5 июня нынешнего года Ассамблею общественных сил за европейскую безопасность и сотрудничество. Член Политбюро Французской коммунистической партии Раймон Гюйо, принявший участие в консультативной встрече, сказал об этом решении: «Работа брюссельской встречи увенчалась несомненным успехом. Сделан один из решающих шагов в деле консолидации общественного движения за европейскую безопасность. Решение о созыве ассамблеи принято в момент, когда обстановка в Европе значительно улучшилась в результате активных, конструктивных шагов СССР и других социалистических стран. Однако на пути к подлинной разрядке в Европе остается еще немало препятствий. В этих условиях особое значение приобретают активные действия со стороны всех трудящихся, их политических партий и профсоюзов. Тот

факт, что на встрече в Брюсселе присутствовали делегаты крупнейших профсоюзных организаций Франции, Бельгии, Италии, Финляндии и других стран, говорит о том, что вклад, который может внести организация рабочих классов Европы в дело борьбы за европейскую безопасность и сотрудничество».

ПОДГОТОВКА ПРОДОЛЖАЕТСЯ

Сформирован инициативный комитет по созыву ассамблеи, в который вошли все участники встречи. Участвовать в работе этого комитета и сотрудничать с ним приглашаются также те общественные деятели Европы, которые не присутствуют в Брюсселе, но готовы внести свой вклад в дело борьбы за разрядку на континенте. В заявлении инициативного комитета говорится, что ассамблея должна проявиться в том, что она широко и постоянно открыта на равноправной основе для всех политических и общественных сил, которые выступают за разрядку и сотрудничество в Европе. В заявлении подчеркивается, что ассамблея общественных сил должна способствовать скорейшему и успешному проведению общеевропейского совещания на государственном уровне. Принято решение о создании рабочих органов, которые займутся организационной подготовкой ассамблеи.

«Массовый форум, о проведении которого принято решение в Брюсселе»,—говорит председатель болгарского национального Комитета за европейскую безопасность Димитр Братанов,—«должен сыграть большую роль в деле улучшения атмосферы на европейском континенте. Его работа должна помочь правительствам принять реалистические решения по проблеме европейской безопасности. На нашей ассамблее мы сможем обсудить такие важные проблемы, как вопрос о неизбывности границ на континенте, о Президии Германской Демократической Республики в странах, которые этого еще не сделали. Перед нами стоят и такие проблемы, как сокращение вооружений в Европе, создание подлинной системы коллективной безопасности. Мы должны бороться за то, чтобы общеевропейское совещание на государственном уровне состоялось уже в 1972 году».

Ю. ХАРЛАНОВ, Ю. ЯСНЕВ.

РАЗОРУЖЕНИЕ— ВЕЛЕНИЕ ВРЕМЕНИ

Решения XXIV съезда КПСС и конкретные шаги, предпринимаемые Советским Союзом для превращения в жизнь намеченной партийной программы мира, поставили проблему прекращения гонки вооружений, запрещения и ликвидации оружия массового уничтожения на одно из первых мест политики на современном этапе.

Необходимость решения проблемы разоружения вполне очевидна. Она диктуется тем, что за последние четверть века гонка вооружений, развязанная империалистическими кругами, приняла поистине невиданный размах. Она повлекла за собой непроизводительную трату огромных материальных средств и трудовых усилий человечества. Достаточно сказать, что если в 1949 году военные расходы Североатлантического блока (НАТО) составили 18,7 миллиарда долларов, то в 1970 году—около 103 миллиардов, т. е. увеличились в 5,5 раза. В 1969 же за период с 1949 по 1969 год страны НАТО израсходовали на военные цели 1365 миллиардов долларов. По данным ежегодника Лондонского института стратегических исследований, общая численность личного состава вооруженных сил НАТО составляет 6300 тысяч человек.

Взрыв ленинской внешней политике, основанной на принципах мирного сосуществования, советская дипломатия последовательно и неустанно ведет борьбу за устранение угрозы новой войны. За последние годы Советскому Союзу, всем миролюбивым

силам удалось добиться определенных успехов в этом направлении. В 1963 году был заключен Договор о запрещении испытаний ядерного оружия в атмосфере, космическом пространстве и под водой. В 1967 году принят Договор о принципах деятельности государств в космосе, запрещающий, в частности, выведение объектов с ядерным оружием, а в 1968 году—Договор о нераспространении этого оружия. В минувшем году вступил в силу Договор о запрещении размещения на дне морей и океанов и в его недрах ядерного оружия и других видов оружия массового уничтожения.

Важное значение имеют также подписанные 30 сентября 1971 года соглашения о мерах по уменьшению опасности возникновения ядерной войны между Советским Союзом и Соединенными Штатами и о мерах по усилению сотрудничества в области прямой связи СССР—США.

Однако важнейшая проблема современности—всеобщее и полное разоружение—все еще остается нерешенной. Те круги на Западе, которые живут иллюзиями прошлого, попрежнему пытаются делать ставку на использование силы в международных отношениях, чтобы воспользоваться достигнутыми соглашениями и еще больше закрутить спираль гонки вооружений.

Совсем недавно, перед своей поездкой в Западную Европу на совещание группы ядерного планирования

НАТО, министр обороны США сделал заявление, в котором призывал партнеров США по блоку увеличить свой «военный вклад».

Гонка вооружений, накопление ядерного оружия представляют серьезную угрозу для всего человечества. Согласно подсчетам Стокгольмского международного института по изучению мира мировой запас ядерного оружия всех категорий составляет сейчас около 50 тысяч мегатонн, или около 15 тонн тринитротолуола на каждого человека.

Советский Союз, как известно, всегда последовательно выступал и выступает за полное запрещение и уничтожение ядерного оружия, как и всех других видов оружия массового уничтожения.

Советский Союз предложил провести конференцию пяти ядерных держав—СССР, США, Франции, Англии и КНР—с тем, чтобы обсудить назревшие вопросы ядерного разоружения.

На XXIV съезде КПСС весной 1971 года было выдвинуто и другое важное предложение—провести Всемирную конференцию по проблемам разоружения. В ней должны принять участие все государства вне зависимости от их членства в ООН. Это позволило бы объединить и активизировать усилия всех без исключения стран с тем, чтобы поставить непреодолимый заслон на пути гонки вооружений.

Всемирная конференция могла бы обсудить весь комплекс вопросов разоружения. Очевидно, что

ное внимание ей пришлось бы уделить проблеме ядерного разоружения.

Программа разоружения, которую активно отстаивает на международной арене Советский Союз вместе с другими социалистическими государствами и всеми миролюбивыми силами, содержит предложения о прекращении испытаний ядерного оружия, исключая подземные, о создании безъядерных зон в различных районах мира; она требует ликвидации иностранных военных баз, сокращения вооруженных сил и вооружений в районах, где военное противостояние особенно опасно, прежде всего в Центральной Европе.

Советская программа мер в области разоружения пользуется широкой поддержкой многих государств и широких кругов мировой общественности.

Советские предложения получили поддержку со стороны правительств Алжира, Марокко и Канады в ходе визита в эти страны Председателя Совета Министров СССР А. Косыгина.

В октябре прошлого года в Нью-Йорке участники консультативной встречи министров иностранных дел не присоединившихся государств также выразили свою поддержку предложению о «созыве, после должной подготовки, Всемирной конференции по разоружению с участием всех стран мира».

Вопрос о созыве Всемирной конференции по разоружению стал одной из центральных тем минувшей сессии Генеральной Ассамблеи ООН. В ходе общей дискуссии по этому вопросу выступили делегаты от социалистических стран, а также Италии, Ливана, Канады, Бразилии и многих других. И фактически все ораторы, кроме двух—США и КНР—высказались в поддержку предложения СССР.

Накануне XXVI сессии Генеральной Ассамблеи ООН французская буржуазная газета «Монд» писала, что «теперь, когда Советский Союз не только догнал, но и перегнал своего соперника в ряде основных стратегических секторов, американские руководители, даже те, и прежде всего те, которые принадлежат к пресловутому военному промышленному комплексу, не могут уже позволить себе оставаться глухими к советским предложениям». Тем не менее, судя по заявлениям государственного секретаря США Роджера на сессии Генеральной Ассамблеи, американская сторона предпочла выступить против советского предложения. Неприглядную позицию занял и делегат КНР, который солидаризировался с представителем США.

Но как бы ни пытались другие СССР воспрепятствовать плодотворному обсуждению его предложения о созыве Всемирной конференции по разоружению, настоящие советские шаги в этом направлении продолжают оставаться в центре внимания мировой общественности, как и другие внешнеполитические акции Советского правительства, направленные на упрочение мира и международной безопасности.

Об этом красноречиво свидетельствует тот факт, что Генеральная Ассамблея ООН единодушно приняла резолюцию, одобряющую предложение СССР о созыве Всемирной конференции по разоружению.

Эти предложения отвечают велению времени. Они основаны на тщательном и серьезном анализе современной обстановки в мире. Они жизненны, потому что реалистичны.

А. КАРЕНИН,
С. ВЛАДИМИРОВ.
АПН.

САРАКАГАЛОССЕ МАГІЛЁЎШЧЫНЫ

Справядчую выстаўку работ мастакоў Магілёўшчыны наведалі сотні глядачоў. Адно ўважліва, падоўгу спыняючыся ля карцін, другія мімаходзь знаёмліліся з тым, што вынасілі ў сэрцах мастакі, што набыло форму ўвасаблення і стала творамі жывапісу, графікі ці скульптуры.

На выстаўцы дэманстравалася больш за сто работ. Сорак аўтараў рознага ўзросту, рознай ступені мастацкай падрыхтаванасці, рознай творчай біяграфіі і, безумоўна, рознага тэмпераменту аб'яднаны на выстаўцы свае сілы, і яна стала нечым адзіным.

У музыкантаў на падобны выпадак ёсць добрае слова — аркестр, у харэографу — ансамбль. У іх заўсёды ёсць той, хто кіруе калектывам. На вернісажы такога непасрэднага кіраўніка-дырыжора няма. Не было яго і ў той час, калі мастакі рыхтавалі свае работы да выстаўкі. І быць не магло, бо творчасць у вылучэнным мастацтве па прыродзе сваёй індывідуальная справа.

І ўсё ж адважымся выстаўку твораў магілёўскіх мастакоў назваць музычным словам — хор. Праўда, у хоры гэтым спалучэнне розных галасоў — значных, ціхіх, ледзь чутных, але яны не перашкаджаюць адзін аднаму і адзін аднаго не забіваюць.

Яшчэ дзесятак год назад на мастацкіх абласных выстаўках мільгалі ў асноўным толькі чатыры прозвішчы — З. Шкляр, Э. Карповіч, М. Федарэнка і М. Аляксееў, але за апошні час колькасць удзельнікаў прыкметна ўзрасла. Учарашнія выпускнікі Мінскага тэатральна-мастацкага інстытута, мастацкага факультэта Віцебскага педінстытута, іншых вучэбных устаноў прыязджаюць у Магілёў, працуюць тут у школах, тэхнікумах, у майстэрнях Мастацкага фонду БССР, на прадпрыемствах. І вось побач з ветэранамі занялі свае месцы Ул. Шпарту, М. Кірзеў, Ю. Нікіфараў, Ул. Самачорнаў, Ф. Ярошчанка і іншыя.

Апошняя выстаўка прынесла яшчэ дзесятак маладых і — каб толькі не памыліца! — шматабацяючых аўтараў. Сярод іх у першую чаргу хочацца назваць майстроў акаварэльнага жывапісу Н. Ліханенку, А. Нісялёва і Д. Русака, графіка-станкавіста В. Ерамеева, цікавых мастакоў Е. Нячаева і А. Лебядок-Ерамеева.

Па-свойму арыгінальна зірнулі на свет мастакі і ў пейзажах беларускіх палёў, узлескаў, у ансамблях гарадскіх камяніц убачылі новае, незвычайнае спалучэнне колераў, паказалі навакольны свет у сваёй трактоўцы. І неспрактываваны глядач здзівіўся: «Як? Што? Хіба такое бывае?»

Аказваецца, бывае. Бываюць такія сіне-халодныя, узрушана-неслакоўныя дрэвы, што бачым мы на адным з эцюдаў Аляксеева. Бывае, аказваецца, што ў прыродзе ёсць і такое спалучэнне фарбаў, ад якога патыхае жарам, як ад распалянай печы («Уборка льну» Н. Ліханенкі). Бывае ранній вясной паветра настолькі насычана

вільгацю, што, здаецца, рака, зямля і неба ператварыліся ў суцэльную мешаніну фарбаў («Разліў на Дняпры» А. Лебядок-Ерамеева).

Даўно прыкметана: калі мастацкі твор не пакідае раўнадушных, калі ля яго тоўпяцца глядачы і кожны даказвае свае хай нават супярэчлівыя думкі, то гэта значыць, што мастак здолеў крануць за жывое.

Ніхто з наведвальнікаў выстаўкі не мінаў палатна «Бабіна лета» Ул. Шпарту. Разуменне пейзажу прыходзіць не адразу. Уражвае незвычайнасць. Незвычайнасць у трактоўцы неба і дрэў, зямлі і ценяў, судносіні фігур людзей да нававольнага прастору. І, безумоўна, незразумелы каскад фарбаў. Але вярта большільна прыгледзецца да карціны, паспрабаваць унікнуць у задуму мастака — і разгадка прыходзіць. Пачынаеш разумець і згаджацца з аўтарам, чаму зроблена ўсё так, а не інакш. Менавіта мітусіня фарбаў, незвычайнасць контураў дрэў, за якімі не пазнаць ужо вербы то ці ліпы, нястрымны бег дрэўх сямібровак уніз з касгару да блізкай вады — усё гэта як бы пераліваецца ў душу глядача, выклікае ў ім гэрэзлівы настрой, які бывае ў спякотны летні дзень, калі ўдасцался напрацаваўшыся, хочацца кінуць сваё цела ў ласкавыя хвалі лугавага азёра. А побач з табою будучы плёскацца ў возеры сонца і белыя хмаркі. Ул. Шпарту

таў імкнуўся расказаць людзям менавіта пра такі дзень, пра такі настрой, і гэта яму ўдалося.

Хацелася б спыніцца яшчэ на адной з найбольш грунтоўных работ сёлетняй справядчай выстаўкі — на карціне «Сям'я» М. Кірзева. Спыніцца, каб падкрэсліць думку, без якой ніколі не нараджаўся і не народзіцца варты твор; што хацеў сказаць мастак?

На карціне маладая маці цешыцца са сваім немаўляткам, і бацька, погляд якога звернуты міма таго, што робіцца побач. Якая ж ідэяная скіраванасць карціны? Паказаць радасную сям'ю? Радасці тут не адчуваецца, хоць агніста-ружовы каларыт фарбаў, здавалася б, павінен быў гаварыць пра гэта. У карціне лунае глыбока затоненая трывога, якая вырашана ў задуменных вачах маладога бацькі. Гэта не трывога ваенных год. Героі карціны — людзі больш позняга пакалення, іх не апаліла маланка чорнай навалыніцы. І тым не менш сэрцам разумеш іх клопат аб міры для свайго дзіцяці.

Справядчая выстаўка паказала прыкметны зрух у творчасці мастакоў вобласці, яна прынесла ўспэўнасць у тым, што магілёўскія аўтары здольныя на стварэнне высокамастацкіх палотнаў.

Аркадзь КАНДРУСЕВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: работы магілёўскіх мастакоў.
«Нічога не забыта» — аўтар Е. НЯЧАЕВА,
«Сям'я» — аўтар М. КИРЗЕУ.

Чацвёрты том БелСЭ

Выйшаў з друку чацвёрты том Беларускай Савецкай Энцыклапедыі. Ён пачынаецца словам «Графіка» — від выяўленчага мастацтва і заканчваецца словам «Зуйка» — рака ў басейне Нёмана. Чацвёртая кніга змяшчае 3235 артыкулаў, якія ілюстраваны 619 тэкставымі ілюстрацыямі і 322 картамі. У кніжцы — 31 уклеяка і 11 каларовых карт.

Ужо самы першы артыкул «Графіка» звяртае на сябе ўвагу змястоўнасцю і цікавасцю. Ён расказвае не толькі пра тэхніку стварэння графічнага твора, але і раскрывае гісторыю развіцця жанру, які бярэ свой пачатак з эпохі Адраджэння. XIV стагоддзем датуецца кніжны мініяцюры «Мсціжскага евангелля» і «Аршанскага евангелля», XV стагоддзем — мініяцюры «Шарашоўскага евангелля». Артыкулы даводзяць, што росквіту графіка на Беларусі дасягнула ў XVI стагоддзі са з'яўленнем кнігадрукавання, з выданнямі Скарыны і Мсціслаўца.

Цыкл артыкулаў IV тома БелСЭ прысвечаны Гродзеншчыне. Большасць матэрыялаў пра гісторыю, эканоміку, культуру, мастацтва Гродзеншчыны ў энцыклапедычным выданні друкуюцца ўпершыню. Широка асвятляюцца гродзенскія архітэктурныя помнікі. Асобным артыкулам падаецца гродзенская школа дойлідства — самабытная архітэктурная школа, якая склалася ў XII стагоддзі.

Цікавасць чытачоў выклікаюць артыкулы: Гродзенскі гісторыка-археалагічны музей, Гродзенскі археалагічны камітэт, Гродзенскі манетны двор, Гродзенскі сейм — надзвычайны апошні сейм Рэчы Паспалітай перад яе другім раздзелам, Гродзенскі балет Тысенгаўза.

Вялікія і змястоўныя артыкулы прысвечаны гораду Гродна і Гродзенскаму раёну. Гродзенскі «куст» артыкулаў дае чытачу поўнае ўяўленне пра ўсе бакі жыцця насельніцтва гэтага краю з даўніх часоў да нашых дзён.

Надзвычай цікавым атрымаўся артыкул «Дыялект» з каларовай картай, на якой пададзена групоўка гаворак на тэрыторыі Беларусі. Широкае ўяўленне пра тыпы жылля беларусаў ад старажытнасці да сучаснасці дае артыкул «Жыллё», ілюстраваны шасцю ўклеякамі.

Матэрыялы чацвёртага тома знаёмяць чытача з жыццём і дзейнасцю беларускага пісьменніка і драматурга Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча, рэвалюцыйна-народавольца Ігната Грынявіцкага, дзеяча рэвалюцыйнага руху Заходняй Беларусі Івана Дабрыяна, Героя Савецкага Саюза Льва Даватара і двойчы Героя Савецкага Саюза Сяргея Грыцаўца, легендарнага партызанскага камандзіра Канстанціна Заслонава.

Асобныя артыкулы прысвечаны дзеячам культуры Беларусі: народчому артысту СССР Уладзіміру Дзядзюшку, паэту Уладзіміру Дубоўку, народнаму мастаку БССР Яўгену Зайцаву, пісьменнікам Міхасю Зарэцкаму, Янку Журбе і іншым.

БелСЭ — энцыклапедыя ўніверсальная, таму чацвёрты том змяшчае на сваіх старонках шэраг матэрыялаў пра краіны свету, рэспублікі Савецкага Саюза, знаёміць чытача з жыццём і дзейнасцю многіх выдатных дзеячоў рэвалюцыйнага руху, культуры, літаратуры, мастацтва. Сярод іх народная героіня Францыя Жанна д'Арк, дзеяч французскага і міжнароднага сацыялістычнага руху

Жэрэс, англійскі грамадскі дзеяч Джонсан, выдатны рускі пісьменнік Дастаеўскі, венгерскі пісьменнік Матэ Залка, дзеяч чэхаславацкага і міжнароднага рабочага руху Антанін Запатоцкі, бяспрашны рыцар рэвалюцыі Фелікс Дзяржынскі і многія іншыя.

Упершыню ў энцыклапедыі даецца біяграфічны артыкул пра нашага славутага земляка з Навагрудчыны Ігната Дамейку, удзельніка паўстання 1830—31 гадоў у Польшчы і на Беларусі. Атрымаўшы адукацыю ў Віленскім універсітэце і Горнай школе ў Парыжы, Дамейка з 1838 года быў прафесарам мінералогіі ў Какімба і Сант'яга. Ён арганізаваў вывучэнне геалогіі і мінералогіі чылійскіх Андаў, пустыні Атакама, Араўканіі, заснаваў метэаралогію ў Чылі, стварыў этнаграфічны музей. У 1884 годзе Дамейка наведаў Радзіму. Памёр ён у Сант'яга ў 1889 годзе. Імем нашага славутага земляка названы мінерал дамейкіт, пасялак на поўначы Чылі, хрыбет у Андах.

Алесь ПЕТРАШКЕВІЧ, кандыдат гістарычных навук, адказны сакратар рэдакцыі БелСЭ.

ЦЫМБАЛАЎ СЯРЭБРАНЫ ЗВОН

Чароўныя цымбалы Мікалая Шмелькіна вядомы многім. Выдатная тэхніка, тонкае пранікненне ў створа, умненне поўнаасцо выкарыстання гукавых магчымасці інструмента ў спалучэнні з добрым густам і артыстычнай свабодай выабляць слухачоў.

З вялікім поспехам праходзілі канцэрты выдатнага музыканта ў гарадах Сібіры і Урала, рэспубліках Закаўказзя і Прыбалтыкі, на Украіне. Ён выступаў у Бельгіі, Польшчы, Балгарыі і ГДР.

Галоўнай сваёй задачай музыкант лічыць прапаганду беларускага нацыянальнага мастацтва і любімых цымбалаў. М. Шмелькін выступае і ў вялікіх канцэртных залах і тэатрах, і ў цэхах завадоў і фабрык.

Спецыяльна для гэтых канцэртаў Мікалай Шмелькін запісаў на магнітафонную стужку партэіянны акампанемент і аркестравае суправаджэнне раду твораў для цымбалаў.

Неяк у адным з інтэрв'ю Мінскага падшымнікавага завода з'явілася афіша, якая наведмала аб канцэрце-гутары «Цымбалаў сярэбраны звон». Вечарам у пакой сабралася многа народу. Пачаўся расказ аб народным інструменце, які гучаў на вяселлях, на зяскоўных вечарынках, гураводжаючы дзявочыя каргоды, аб тым, як сёння гэтым інструменту аздабляюць на розных шыротах — у Індыі і Бірме, Францыі і Венгрыі, Польшчы і Канадзе...

А потым слова ўзялі цымбалы. Гучалі творы беларускіх кампазітараў Я. Глебава, І. Жыноўіча, Ю. Семянікі, п'есы П. Чайкоўскага, Ф. Шуберта, І. Штраўса.

Гэта быў незвычайны музычны вечар. Выканаўца сядзеў амаль побач са слухачамі. І гэта абстаноўка дапамагла музыканту захапіць слухачоў. Мікалая Шмелькіна доўга не хацелі адпусцаць.

Такія канцэрты прайшлі на аўтазаводзе, у цэхах трактарнага, у многіх палацах культуры, у актавых залах інстытутаў і ў невялікіх аўдыторыях тэхнікумаў і прафесіянальна-тэхнічных вучылішчаў. Цымбалы М. Шмелькіна ўводзяць людзей у здзіўляючы свет музыкі. Падпарадкоўваючыся волі майстра, яны то ціха сумуюць, то зяслагамоняць. І сэрцы людзей адказваюць сярэбраным струнам.

Р. ГЛАЙХЕНГАУЗ.

ДАМЫ МУЗЫКІ

Раніцай да невялікага будынка ў цэнтры мястэчка Косава спляшаюцца хлапчкі і дзяўчынкі. У руках у іх нотныя папкі. За парогам школы іх чакае цудоўны свет музыкі.

Косаўская дзіцячая музычная школа пачала працаваць восенню мінулага года. На чатырох аддзяленнях — баяна, акардэона, скрыпкі і цымбал — займаюцца 67 дзіцячых рабочых і служачых з мястэчка, а таксама дзеці калгаснікаў з навакольных вёсак.

У мінулым навучальным годзе пачаў працаваць філіял Івацэвіцкай дзіцячай музычнай школы ў вёсцы Быцень. Хлапчкі і дзяўчынкі авалоўваюць тут іграй на акардэоне.

А. ЛАЎРАНЮК.

САЛАМЯНАЯ КАЗКА

Плёў пауцок павуцінне, плёў і казку сплёў... Жылі-былі дзед з бабай. Быў у іх сыноч Іванка, які цудоўна граў на скрыпцы. Даведоўся пра гэта пан і задумаў забраць да сябе ў маентак музыку. Паклікаў ён верхніх стражнікаў, сам сеў у бэрны, і паехалі яны ў тую вёску, дзе жылі дзед з бабай...

Жанчына расказвае салому і перастаўляе на сцэне казку і фігуркі. Вось павук з доўгімі лапамі і нагамі, той самы, што казку сплёў, вась бедная сялянская хатка... На прызбе сядзець дзед з бабай, побач Іванка са сваёй скрыпачкай. Відаць, добра іграе, бо нават заслухаўся бусел на даху. І не ведаюць яны, што ўжо скача да іх на саламяных нагах каца — бялітасныя стражнікі і фанабэрысты пан. Няма такіх азначэнняў у казцы, але і без іх зразумела, што стражнікі і бялітасныя — моцна трымаюць яны вострыя пікі, а пан фанабэрысты — вунь як разваліўся ў брыццы, толькі ветрык калыша пяро, а пазнаёмліва, пасябралі, сталі дзяліцца сакрэтамі свайго ўмельства. Але як не падобны іх работы! Узяць хаця б коней. У Арцёмкі гэта казачна-прыгожыя скакуны з пышнымі грывамі, у Гаўрылюк — больш сціплыя, з доўгімі тулавамі, вушастыя, выкананыя з усмешкай і гумарам.

І адна, адна праз вопыт і мастацкае пачуццё прыйшлі да вываду: толькі саломы і ніякіх дадаткаў — ні паркалёвых шпалі, ні ланцужкоў. Вера Ільінічна нават адмовілася ад вышываных і наклееных вачэй і насоў. Саламяная постаць павінна сама па сабе даносіць ідэю і думку аўтара.

...Араты ідзе за сабою, якую цягне пара валоў. Валы трапіліся ўпартыя, цяжка селяніну, аж угінаецца. Спрацаваная фігура старога, лапа на нагах — сведчанне гаротнай долі беларуса.

«Палеская жанчына» — яшчэ адна работа В. Гаўрылюк. Кабета, напэўна, скіравалася ў поле, бо ў адной руцэ граблі, у другой клунчак з ежай, а за плячыма ў хустцы дзіця. Атры-

маўся выразны сацыяльны партрэт.

А вось вяселле — такое, «як даўней было». Жанчыны шысты, тонкі стан падперазаны шырокім поясам; на нявесце вянок з рознакаляровымі стужкамі, у рукаў пышны букет; сваяцця ў багатай хустцы падносіць маладым ручнік. Углядаешся ў святотчыны фігуркі, і раптам, як адкрыццё, прыходзіць разуменне аўтарскай рэмаркі «як даўней было». Гэта сапраўды не цяперашняе, а даўняе вяселле, дзе вянок а дзёўнае, посяжніха і ручнік сваяцця прадгледжваліся няпісаным сцэнарыем, выпрацаваным дзесяткамі пакаленняў.

Стваральніца Гаўрылюк заўважэца і аўтарам усіх вырабаў з саломы, якія выпускае брэсцкая фабрыка сувеніраў. Пад яе кіраўніцтвам наглядам працуюць на фабрыцы ткачыні, якія па аснове з каляровых нітак ткаць з саломы і чароту прыгожыя сурвэты і дарожкі. З тканых саламяных палатна робяць у брэсце жаночыя сумачкі таксама па ўзорах Гаўрылюк. Пад яе апекай знаходзяцца яшчэ 130 ткачых-надомніц, большасць з якіх жыве ў вёсках. Нястомная жанчына ездзіць да іх і ў Падлессе, і на Раманаўскія хутары, і ў Страдзічы.

Вера Ільінічна — удзельніца многіх аглядаў і выставак, абсалютна рэспубліканскіх, усеаюзных. Сярод шматлікіх дыпломаў адзін мне здаўся сімвалічным: «В. І. Гаўрылюк узнагароджваецца дыпламам за стварэнне высокамастацкіх твораў». Подпіс — Саюз мастакоў СССР. Так, гэта прызнанне прафесійных знаўцаў, і не толькі таленту і тонкага майстэрства мастацкі, але і матэрыялу, з якім яна працуе.

Сціпляя жытнёвая саломка абумовіла тэматыку твораў В. Гаўрылюк. Яе кампазіцыя — сцэнка з мінулага. Як добра атрымалася з саломы небагатая сельская царква з капліцай (дакладная копія той, у якой

маўся выразны сацыяльны партрэт.

А вось вяселле — такое, «як даўней было». Жанчыны шысты, тонкі стан падперазаны шырокім поясам; на нявесце вянок з рознакаляровымі стужкамі, у рукаў пышны букет; сваяцця ў багатай хустцы падносіць маладым ручнік. Углядаешся ў святотчыны фігуркі, і раптам, як адкрыццё, прыходзіць разуменне аўтарскай рэмаркі «як даўней было». Гэта сапраўды не цяперашняе, а даўняе вяселле, дзе вянок а дзёўнае, посяжніха і ручнік сваяцця прадгледжваліся няпісаным сцэнарыем, выпрацаваным дзесяткамі пакаленняў.

Стваральніца Гаўрылюк заўважэца і аўтарам усіх вырабаў з саломы, якія выпускае брэсцкая фабрыка сувеніраў. Пад яе кіраўніцтвам наглядам працуюць на фабрыцы ткачыні, якія па аснове з каляровых нітак ткаць з саломы і чароту прыгожыя сурвэты і дарожкі. З тканых саламяных палатна робяць у брэсце жаночыя сумачкі таксама па ўзорах Гаўрылюк. Пад яе апекай знаходзяцца яшчэ 130 ткачых-надомніц, большасць з якіх жыве ў вёсках. Нястомная жанчына ездзіць да іх і ў Падлессе, і на Раманаўскія хутары, і ў Страдзічы.

Вера Ільінічна — удзельніца многіх аглядаў і выставак, абсалютна рэспубліканскіх, усеаюзных. Сярод шматлікіх дыпломаў адзін мне здаўся сімвалічным: «В. І. Гаўрылюк узнагароджваецца дыпламам за стварэнне высокамастацкіх твораў». Подпіс — Саюз мастакоў СССР. Так, гэта прызнанне прафесійных знаўцаў, і не толькі таленту і тонкага майстэрства мастацкі, але і матэрыялу, з якім яна працуе.

Сціпляя жытнёвая саломка абумовіла тэматыку твораў В. Гаўрылюк. Яе кампазіцыя — сцэнка з мінулага. Як добра атрымалася з саломы небагатая сельская царква з капліцай (дакладная копія той, у якой

маўся выразны сацыяльны партрэт.

А вось вяселле — такое, «як даўней было». Жанчыны шысты, тонкі стан падперазаны шырокім поясам; на нявесце вянок з рознакаляровымі стужкамі, у рукаў пышны букет; сваяцця ў багатай хустцы падносіць маладым ручнік. Углядаешся ў святотчыны фігуркі, і раптам, як адкрыццё, прыходзіць разуменне аўтарскай рэмаркі «як даўней было». Гэта сапраўды не цяперашняе, а даўняе вяселле, дзе вянок а дзёўнае, посяжніха і ручнік сваяцця прадгледжваліся няпісаным сцэнарыем, выпрацаваным дзесяткамі пакаленняў.

ры, але калі яна будзе наладжана, работы брэсцкай мастацкай зоймуцы у ёй пачаснае месца. І тады тысячы людзей змогуць любвацца вясельмі «Лявонамі», русалкай з залацістым хвостом-касой, старой псекай, каляднікамі, што носяць з хаты ў хату чырвоную «гвязду».

Творчасці Веры Гаўрылюк прысвядзілі свой фільм беларускім кінаадументальным рэжысёрам А. Канеўскі і апэратар Ф. Кучар. У самыя бліжэйшыя дні фільм «Беларуская казка» выходзіць на экраны рэспублікі.

Тамара РЭУТОВІЧ.
НА ЗДЫМКУ: «Музыкі» работы В. Гаўрылюк.

Зіма ў дзіцячым парку імя Горкага ў Мінску.
Фота Г. АНДРОНАВА.

ВЫСТАЎКІ ЭКСЛІБРЫСАЎ

Шырокую вядомасць атрымаў беларускі экслібрыс. Нашы мастакі А. Тычына, Я. Красоўскі, М. Лазавы, Я. Ціхановіч (Мінск), М. Веліканаў, А. Кандрусевіч (Магілёў) і іншыя зрабілі шматлікія экслібрысы. Не так даўно ў Магілёве была наладжана выстаўка майстроў экслібрысу, якія працуюць у Прыдзілпраўі. На ёй было паказана каля 300 кніжных знакаў.

Дэманстравалася ў Магілёўскім краязнаўчым музеі і выстаўка экслібрысаў беларускага мастака Я. Ціхановіча. Яўген Мікалаевіч працуе ў гэтым напрамку параўнальна нядаўна — з 1967 года. Але за гэты час ён стварыў больш за сто экслібрысаў. У сувязі з яго шасцідзясяцігоддзем і 40-годдзем твор-

чай дзейнасці і была арганізавана выстаўка «100 кніжных знакаў Яўгена Ціхановіча».

У абласным краязнаўчым музеі надаўна экспанавалася выстаўка экслібрысаў жывапісца і графіка Аляксея Юпатава, ураджэнца Рыгі. Кніжныя знакі якога былі прадстаўлены на сусветных выстаўках «ЭКСПО-67» і «ЭКСПО-70» у Канадзе і Японіі. 350 экслібрысаў славаўтага майстра з цікавасцю аглядае магіляўчане і гошці абласнага цэнтру.

Частыя выстаўкі экслібрысаў у Доме культуры завода штучнага валакна імя Куйбышава. У іх прымаюць удзел мастакі з розных гарадоў Беларусі і краіны.

РУДНІ І ГУТЫ

На тэрыторыі Беларусі даволі часта сустракаюцца такія назвы населеных пунктаў і ўрочышчаў, як Гута, Гутка, Рудня і вытворныя ад іх. Нямаюць падобных назваў ёсць і на Брэсцчыне. У гэтых тапанімах адлюстравана народная памяць аб месцах, дзе некалі знаходзіліся прадпрыемствы па выпрацоўцы шкляных выкапнаў (гута) або выплёўцы жалеза з балотнай руды (рудня).

Паводле вызначэння археолагаў, выплёўка жалеза з балотнай руды была асвоена на тэрыторыі сучаснай Беларусі каля 2 500 год назад. Для гэтага нашы продкі будавалі прымітыўныя печы, так званыя «домніцы». На месцах апрацоўкі руды да сучаснага моманту захаваўся шэраг шкляных адкідаў. Найбольш старадаўнія, зафіксаваны ў дакументах успамін аб вадзяных рудных млынах на рацэ Рыта (каля Вяціжскага Малаарыцкага раёна) сустракаем у апісанні Берацейскага малаарыцкага раёна 1566 года. Вялікі крычак малаат прыводзіўся ў рух пры дапамозе воднага кола. Ён здрабняў руду і апрацоўваў гарачай коўкай ачышчаную ад шлакаў крыцу.

Больш падрабязныя звесткі маем аб Рудні, якая знаходзіцца каля Малаарыты. У 1776 годзе тут быў заснаваны жалезаробчы завод, абслугоўваўся ён прыгоннымі з суседніх вёсак. У 1780 годзе на ім працавала 180 чалавек. Акрамя домны для выплёўкі чыгуну, завод меў дзве домніцы, у якіх варылі сталь. Дзве плавільныя печы рыхтавалі метал для адліўкі ў формы. Выпуск прадукцыі дасягаў 18 000 пудоў у год. Завод у Рудні спыніў сваё існаванне ў 1790 годзе.

На месцы прадпрыемства па апрацоўцы руды каля Мікашэвічаў (Лунінецкі раён) пазней узнікла Рудня. Вёска з аналагічнай назвай ёсць таксама ва ўсходняй частцы Івацэвіцкага раёна. Вытворныя ад Рудні — Руднікі — Руднікі на поўнач ад Пружан і Рудск (у Івацэвіцкім раёне).

Аб шырокім распаўсюджванні ў нашай вобласці вытворчасці шкла гавораць назвы населеных пунктаў Гута і Гутася ў Драгіцкім, Гута ў Пружанскім, Ляхавіцкім і Ганцавіцкім раёнах, Гутка ў Івацэвіцкім раёне. Паводле архіўных даных, шкляныя прадпрыемствы знаходзіліся ва ўрочышчы Гута каля вёскі Малая Плотніца Пінскага і ў Гута-Міхаліне Івацэвіцкага раёна. Першае з іх, заснаванае мясцовым памешчыкам, выкарыстоўвала працу прыгонных шкляноў, яно спыніла сваю работу ў 1845 годзе. Другое, у Гута-Міхаліне, працавала з 1845 па 1896 год, перайшоўшы з прыгоннай арганізацыі працы на капіталістычную. Прадпрыемства выпускала ў год прадукцыі на суму 10 000 рублёў.

М. АЛЕКСЯЮК.

ДА ўВАГІ РАДЫЁСЛУХАЧОЎ

Паважаныя землякі! Слухайце штодзённа перадачу радыёстанцыі «Савецкая Беларусь»:

1-ая праграма — з 19.30 да 20.00 па сярэднеўрапейскаму часу ў дыяпазоне 5 920, 7 420, 7 260 кілагерцы — на кароткіх хвалях ад 41 да 50 метраў.

што азначае на кароткіх хвалях ад 41 да 50 метраў.

2-ая праграма — з 22.30 да 23.00 па сярэднеўрапейскаму часу ў дыяпазоне 5 900, 7 420, 7 260 кілагерцы — на кароткіх хвалях ад 41 да 50 метраў.

ГУМАР

Жан заходзіць да гандляра сабакамі, выбірае самага лепшага, плаціць і, каб збіраючыся выходзіць, пытае:

— Вы павінны ведаць, сабака гэтай пароды верныя гаспадару?

— Яшчэ б мне не ведаць. — адказвае гандляр. — Я гэтага сабаку прадаю ўжо трэці раз.

Алізе сустракае на вуліцы немаладога чалавека.

— А, гэта ты, Дзюран! — радасна ўспяхвае ён. — Як ты змяніўся! У цябе былі такія прыгожыя валасы, а цяпер ты зусім лысы! Ты быў стройны, а цяпер стаў таўсцяком! Ты быў высокі, а цяпер нейкі маленькі! Як жа ты змяніўся, Дзюран!

— Прабачце, мяне заўважце, Дзюран, а Дзюпан.

— Не дзіва, што ў цябе нават прозвішча змянілася!

На шлюбаразводным працэсе ідзе спрэчка, як падзяліць паміж бацькамі траіх дзяцей. Ніхто не згаджаецца ўзяць дваіх. Урэшце рэшт жанчына ўсклікнула:

— Раз так, пачакаем, пакуль іх будзе чацвёрта!

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі, Зак. № 167